

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

(Ποινική Έφεση Αρ. 4/2020)

31 Ιανουαρίου, 2022

[Π. ΠΑΝΑΓΗ, Πρόεδρος]
[Τ.Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

[REDACTED]

Εφεσείουσα,

v.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ,

Εφεσίβλητης.

N. Χαραλαμπίδου (κα) με Lewis Powel Q.C., για την εφεσείουσα.

*Αδ. Δημοσθένους με Α. Αντωνίου και Θ. Παπακυριακού (κα) για του
Γενικό Εισαγγελέα, για την εφεσίβλητη*

Π. ΠΑΝΑΓΗ, Π.: Η απόφαση του Δικαστηρίου δεν είναι ομόφωνη.
Η απόφαση της πλειοψηφίας ετοιμάστηκε από τους Π. Παναγή, Π.
και Τ.Θ. Οικονόμου, Δ. και θα δοθεί από την Π. Παναγή, Π. Η
απόφαση της μειοψηφίας θα δοθεί από τον Ι. Ιωαννίδη, Δ.

Α Π Ο Φ Α Σ Η
[Πλειοψηφίας]

Το Επαρχιακό Δικαστήριο Αμμοχώστου, μετά από ακρόαση, βρήκε ένοχη την εφεσείουσα σε κατηγορία για δημόσια βλάβη, κατά παράβαση του άρθρου 115 του Ποινικού Κώδικα Κεφ.154 και της επέβαλε ποινή φυλάκισης τεσσάρων μηνών με τριετή αναστολή.

Σύμφωνα με τα ευρήματα του Δικαστηρίου, η εφεσείουσα στις 17.7.2019, έδωσε κατάθεση στην Αστυνομία καταγγέλλοντας ότι υπέστη βιασμό από ομάδα ισραηλινών ή κάποιους εξ αυτών, οι οποίοι, ακολούθως, συνελήφθησαν από την Αστυνομία. Αργότερα την ίδια μέρα, η εφεσείουσα έδωσε δεύτερη κατάθεση στην Αστυνομία, στην οποία, μεταξύ άλλων, επανέλαβε τα περι βιασμού της. Από ιατροδικαστική εξέταση που έγινε, επίσης την ίδια μέρα, δεν προέκυψε να υπήρξε βιασμός ή βία. Ωστόσο, η Αστυνομία διερεύνησε την υπόθεση ενδελεχώς στη βάση της καταγγελίας και των καταθέσεων της εφεσείουσας, σχημάτισε φάκελο και εξασφάλισε διατάγματα προσωποκράτησης επτά προσώπων. Στις 27.7.2019, μετά που της ζητήθηκε από την Αστυνομία και πριν την καταχώριση ποινικής υπόθεσης εναντίον των επτά προσώπων, που τότε τελούσαν

υπό κράτηση για την υπόθεση, η εφεσείουσα έδωσε ακόμη μία κατάθεση για να διευκρινίσει κάποια ζητήματα που προέκυψαν από τη διερεύνηση της υπόθεσης και τον κατ' ισχυρισμό βιασμό της, στην οποία επίσης περιέγραψε τον βιασμό της. «Όταν έδωσε δε την τελευταία αυτή κατάθεση και αφού ο επικεφαλής ανακριτής (ΜΚ4) την αξιολόγησε σε συνάρτηση με τη μελέτη της λοιπής μαρτυρίας, ηγέρθησαν υποψίες εις του τελευταίο ότι η κατηγορούμενη ψεύδεται και αποφάσισε να την ανακρίνει. Τότε η κατηγορούμενη παραδέχτηκε ότι είπε ψέματα και έδωσε την κατάθεση τεκμ. 13 ημερ. 28/07/19 ... Πιο συγκεκριμένα σε αυτήν αναφέρει ότι είπε ψέματα πως βιάστηκε στις 17/07/19 και πως η αλήθεια είναι ότι δεν βιάστηκε και όσα έγιναν σ' εκείνο το διαμέρισμα ήταν με τη συγκατάθεση της. Επίσης αναφέρει πως ο λόγος που έκανε την ψευδή κατάθεση ήταν επειδή αντιλήφθηκε πως την βιντεογραφούσαν να προβαίνει σε σεξουαλική πράξη και ήρθε σε δύσκολη θέση/νιράπηκε. Γι' αυτό απολογείται και λέει πως έκανε ένα λάθος.» Καταλήγει το Δικαστήριο: «Αυτή είναι κατά την άποψη μου και η μόνη περίπτωση στην οποία η κατηγορούμενη είπε την αλήθεια».

Η εφεσείουσα άσκησε έφεση προσβάλλοντας την καταδίκη της στη βάση δεκατεσσάρων λόγων έφεσης που αφορούν σε όλο το φάσμα

της ποινικής διαδικασίας από τις 28.7.2019 που λήφθηκε η κατάθεση της, Τεκμήριο 13, η θεληματικότητα της οποίας αποτέλεσε αντικείμενο δίκης εντός δίκης. Θα εξετάσουμε τους λόγους έφεσης όχι κατ' ανάγκη κατά σειρά και κατ' απομόνωση, εφόσον σε κάποιο βαθμό διαπλέκονται. Έτσι δεν θα προσδιορίζουμε κάθε φορά τα θέματα με αριθμητική αναφορά σε συγκεκριμένο λόγο έφεσης, αλλά θα προσδιορίζουμε τα επίμαχα προς εξέταση θέματα.

Προτού εξετάσουμε τους λόγους έφεσης, στρέφουμε την προσοχή μας στις δύο προδικαστικές ενστάσεις που ήγειρε η εφεσίβλητη στο περίγραμμα αγόρευσης της.

Η ένσταση αναφορικά με προσβλητικές δηλώσεις εναντίον του πρωτόδικου δικαστή.

Η πρώτη μας απασχόλησε προδικαστικά, πριν την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας της έφεσης. Θέση της εφεσίβλητης ήταν ότι η εφεσείουσα «*με τις προσβλητικές, εναντίον του Πρωτόδικου Δικαστή, δηλώσεις της στον τύπο, έχει πλήξει την αξιοπρέπεια και την εντιμότητά του, καθώς και το κύρος της δικαιοσύνης γενικότερα και ως εκ τούτου δεν δικαιούται να ακουστεί*» ενώπιον του Εφετείου έως ότου

ανακαλέσει τα όσα προσβλητικά είχε δηλώσει στα ΜΜΕ και αποκαταστήσει το κύρος του Δικαστηρίου προς απονομή της δικαιοσύνης στην υπόθεση. Κατόπιν επανορθωτικών δηλώσεων στις οποίες πρόεβη η ευπαίδευτη συνήγορος της εφεσείουσας ενώπιον μας κρίναμε ότι αποκαταστάθηκε το κύρος του Δικαστηρίου και το εγερθέν από την εφεσίβλητη ζήτημα θεωρήθηκε λήξαν. Θεωρούμε όμως σκόπιμο να τονίσουμε ότι η απονομή της δικαιοσύνης, έργο θεσμικό και πολυσύνθετο, δεν μπορεί να γίνεται με επιθετικές και προσβλητικές για τον εκδικάσαντα δικαστή δηλώσεις στα μέσα. Δεν είναι το πρόσωπο των δικαστών που προσβάλλεται, αλλά η ίδια η απονομή της δικαιοσύνης.

Δηλώσεις μεταμέλειας στο στάδιο των αγορεύσεων για μετριασμό της ποινής μετά την καταδίκη.

Με τη δεύτερη προδικαστική ένσταση, η εφεσίβλητη εισηγείται ότι οι δηλώσεις έμπρακτης μεταμέλειας που εξέφρασε η εφεσείουσα μέσω της δικηγόρου της ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου, κατά το στάδιο της αγόρευσης της για μετριασμό της ποινής, καταργεί το δικαίωμα της έφεσης. Ας δούμε τις δηλώσεις:

«Η κατηγορούμενη έχει μετανιώσει για την πράξη της αυτή, εξηγώ πως ο λόγος που το έκανε είναι επειδή βρισκόταν κάτω από ψυχολογική φόρτιση. Σύμφωνα με την Κυπριακή Νομολογία, η συναισθηματική

φόρτιση ή η ένταση από την οποία διακατέχεται ο δράστης του εγκλήματος κατά το χρόνο διάπραξης του εγκλήματος συνιστά παράγοντα μειωσιμού της ποινής ... Καλούμε το σεβαστό σας Δικαστήριο όπως λάβει ιδιαίτερα υπόψη το νεαρό της ηλικίας της κατηγορούμενης καθότι ο τρόπος που διαχειρίστηκε το πρόβλημα που προέκυψε με τους Ισραηλίτες οφείλεται στο νεαρό της ηλικίας της και από την ανωριμότητα που διακατέχεται λόγω του νεαρού της ηλικίας της».

Η εισήγηση της εφεσιβλητης στηρίζεται κυρίως στην υπόθεση **Αθανασίου ν. Αστυνομίας (2003) 2 ΑΑΔ 325** όπου λέχθηκε, στη βάση των δεδομένων της υπόθεσης, ότι «η συνέχιση της έφεσης θα ήταν, όχι μόνο αντινομική, αλλά θα αποτελούσε και σχήμα οξύμωρο. Θα συνιστούσε, μάλιστα, και κατάχρηση της διαδικασίας του Δικαστηρίου, εφόσον θα επέτρεπε στον εφεσείοντα, αφού πρώτα εξασφάλισε έκπτωση στην ποινή, με την έκφραση μεταμέλειας, η οποία εξυπακούει την παραδοχή της κατηγορίας, να προχωρήσει και αμφισβητήσει, εκ του ασφαλούς πλέον, την ορθότητα της καταδίκης του».

Δεν αμφισβητείται η αρχή ότι οι δηλώσεις δικηγόρων ενώπιον του Δικαστηρίου δεσμεύουν τους πελάτες τους (**Πήττα κ.α. ν. Δήμου Στροβόλου (2015) 1 ΑΑΔ 867**). Όμως το καίριο ερώτημα που τίθεται σε περιπτώσεις όπως η παρούσα είναι το κατά πόσον οι

αναφορές του συνηγόρου υπεράσπισης για μετριασμό της ποινής, ρεαλιστικά ερμηνευμένες, αποσκοπούσαν στη διάψευση και εκμηδενισμό της αρχικής απάντησης του πελάτη του στην κατηγορία ή ήταν υποχρεωμένος, υπό τις περιστάσεις, να δεχθεί την ετυμηγορία του Δικαστηρίου και να κάνει ότι μπορούσε, από την αφετηρία αυτή, για να μετριάσει τις συνέπειες (***Wu Chun-piu v. The Queen (PC)*** [1996] 1 WLR 1113).

Στην ***Wu Chun-piu*** λέχθηκαν τα εξής:

«It would frequently be unrealistic for counsel, when mitigating, to reiterate in strong terms his client's innocence and yet in the same breath to ask for leniency. In their Lordships' view, at least in the present case, one must ask how one should realistically interpret counsel's remarks in mitigation. Was he intending to gainsay and set at naught his client's original plea? Or was he bound in the circumstances to accept the jury's verdict and do what he could from that starting point to mitigate the consequences. In their Lordships' view, in this case at least, the latter is the realistic approach and it would be unjust to attribute to the defendant from counsel's mitigation an admission that he had in fact committed the offence which he had only very recently been contending against.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Συχνά δεν θα ήταν ρεαλιστικό για τον συνήγορο όταν αγορεύει για μετριασμό της ποινής να δίνει έμφαση στην αθωότητα του πελάτη του και συνάμα να ζητά επιείκεια. Κατά την άποψη των Λόρδων Δικαστών, τουλάχιστον στην προκειμένη περίπτωση, πρέπει κανείς να αναρωτηθεί πώς θα μπορούσαν να

ερμηνευτούν ρεαλιστικά οι παρατηρήσεις του συνηγόρου στην αγόρευση του για μετριασμό. Σκόπευε να διαφεύσει και να ακυρώσει την αρχική παραδοχή του πελάτη του; Ή ήταν υποχρεωμένος υπό τις περιστάσεις να αποδεχτεί την ετυμηγορία των ενόρκων και να κάνει ό,τι θα μπορούσε με αυτή ως αφετηρία της αγόρευσης του για να μειριάσει τις συνέπειες. Κατά την άποψη του Δικαστηρίου, τουλάχιστον σε αυτήν την περίπτωση, η τελευταία είναι η ρεαλιστική προσέγγιση και θα ήταν άδικο να αποδοθεί στον κατηγορούμενο, από την αγόρευση του δικηγόρου του για μετριασμό της ποινής, η παραδοχή ότι είχε πράγματι διαπράξει το αδίκημα, τη διάπραξη του οποίου μέχρι προ ολίγου αντιμαχόταν.»

Η κάθε υπόθεση βέβαια εξαρτάται από τα δικά της περιστατικά και δεδομένα. Στην **Αθανασίου**, στην οποία πάντως δεν έγινε αναφορά στη **Wu Chun-piu**, η δήλωση του δικηγόρου του εφεσείοντα άφησε σαφώς να νοηθεί ότι ο λόγος που ο πελάτης του δεν παραδέχθηκε από την αρχή τις δύο κατηγορίες (κοινής) κλοπής στις οποίες τελικά κρίθηκε ένοχος, ήταν η ύπαρξη της πρώτης, σοβαρότερης κατηγορίας περί κλοπής υπό υπαλλήλου, στην οποία αθώωθηκε. Παράλληλα συγκατατέθηκε και στην κατάσχεση ποσού £1.000 – εγγύηση προς μερική αποζημίωση των παραπονουμένων και ζήτησε να ανασταλεί η πληρωμή του υπόλοιπου της αποζημίωσης, από την αποφυλάκιση του, ώστε να έχει τον απαραίτητο χρόνο να εξασφαλίσει τα χρήματα προς εξόφληση του. Ήταν συνεπώς φανερό στην υπόθεση εκείνη η εξαρχής κατ' ουσίαν παραδοχή στην κατηγορία της (κοινής) κλοπής στην οποία τελικά

βρέθηκε ένοχος. Η έφεση κατά της καταδίκης, υπό τέτοιες περιστάσεις, σαφώς ήταν αντινομική και καταχρηστική.

Αντίθετα, διαφορετική ήταν η προσέγγιση του Εφετείου στην **Τρικωμίτης v. Φιλόκυπρου Ανδρέου (Αρ.1) (2003) 2 ΑΑΔ 487**, όπου ο εφεσεύων, αφού είχε καταδικαστεί κατόπιν ακρόασης από το πρωτόδικο Δικαστήριο για έκδοση επιταγής άνευ αντικρίσματος, πλήρωσε £40.000 και τα έξοδα. Κρίθηκε παρά ταύτα από το Εφετείο ότι τούτο δεν αποτελούσε κάλυμα για την προώθηση της έφεσης του και ότι η εκδήλωση έμπρακτης μεταμέλειας με τη συμμόρφωση του εφεσεύοντα μετά την καταδίκη του δεν συνιστούσε ρητή ή εξυπακουόμενη παραδοχή διάπραξης του αδικήματος, αφού δεν μπορούσε να θεωρηθεί πως οι ενέργειες και η αγόρευση προς μείτριάσμο της ποινής υποδηλούσαν πρόθεση παραδοχής. Το Εφετείο υιοθέτησε την πιο πάνω αρχή στην **Wu Chun-piu**, ενώ σημείωσε την προαναφερθείσα παρατήρηση του δικαστή Sir John May, ότι: *«συχνά θα ήταν μη ρεαλιστικό για το συνήγορο, όταν αγορεύει για μείτριάσμο της ποινής, να τονίζει με έμφαση την αθωότητα του πελάτη του και συνάμα να ζητά επιείκεια»* (*«It would frequently be unrealistic for counsel, when mitigating, to reiterate in strong terms*

his client's innocence and yet in the same breath to ask for leniency»).

Ειδικότερα στην υπόθεση **Τρικωμίτης** λέχθηκαν από τον Αρτέμη, Δ. (όπως ήταν τότε), τα εξής:

«...κατά την άποψή μας, η αγόρευση και οι ενέργειες προς μετριασμό της ποινής δεν πρέπει να θεωρείται ότι εξυπακούουν παραδοχή της κατηγορίας, έστω και αν δεν προβάλλεται η αθωότητα του κατηγορουμένου, εκτός αν πρόθεση παραδοχής προκύπτει σαφώς από τα λεγόμενα.

Στην παρούσα υπόθεση δεν υπήρξε ρητή παραδοχή διάπραξης του αδικήματος. Εφαρμόζοντας δε τις πιο πάνω αρχές, κρίνουμε πως ούτε εξυπακουόμενη παραδοχή υπήρξε, αφού οι ενέργειες και η αγόρευση προς μετριασμό της ποινής δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι υποδηλούσαν πρόθεση παραδοχής. Επί του προκειμένου η υπόθεση αυτή προφανώς διαφοροποιείται από την Αθανασίου.»

Αντιθέτως, στην **Νεοφύτου ν. Αστυνομίας, Ποινική Έφεση Αρ. 171/2016, ημερ. 20.7.2018**, το Εφετείο έκρινε ότι η δήλωση του δικηγόρου περί αποπληρωμής του ποσού για το οποίο είχε βρεθεί ένοχος ο εφεσείων (κατηγορία κλοπής υπό υπαλλήλου) εκθεμελίωσε τη δυνατότητα προώθησης της έφεσης κατά της καταδίκης, ως άμεση παραδοχή και επίδειξη συγνώμης. Προχώρησε μάλιστα το Εφετείο και στην περαιτέρω παρατήρηση ότι η αποπληρωμή του ποσού και,

παρά ταύτα, η μετέπειτα έφεση κατά της καταδίκης συνιστούσε σχήμα οξύμωρο με αντινομικό αποτέλεσμα, εφόσον έτσι εξασφαλίζεται η έκπτωση στην ποινή και εκ του ασφαλούς προωθείται η έφεση κατά της καταδίκης. Αυτά όμως λέχθηκαν στην **Αθανασίου** στην οποία, όπως προαναφέραμε, δεν είχε εξεταστεί η **Wu Chun-piu**, ούτε έγινε αναφορά στο άρθρο 47 του περί Δικαστηρίων Νόμου, σύμφωνα με το οποίο η απόφαση οποιουδήποτε δικαστηρίου είναι δεσμευτική για όλους τους διαδικούς «*ευθύς ως αυτή εκδοθεί, ασχέτως προς οιαδήποτε έφεσιν κατ' αυτής*».

Στην υπόθεση **Επιπλώσεις ΝΟΡΑ Λτδ v. Δήμου Λευκωσίας, Ποιν. Έφ. Αρ. 131/15, ημερ. 21.5.2018**, το γεγονός ότι μετά την καταδίκη, κατόπιν ακρόασης, η εφεσείουσα ζητούσε για ένα και πλέον έτος αναβολές ώστε να συμμορφωθεί, δεν θεωρήθηκε ότι συνιστούσε κώλυμα για την προώθηση της έφεσης, εφόσον κρίθηκε, υπό τα περιστατικά της υπόθεσης, ότι δεν ίσχυε η **Αθανασίου**, αλλά η **Τρικωμίτης**. Αντί κωλύματος υπό την εξεταζόμενη έννοια, το Εφετείο έθεσε ζήτημα ότι η συμπεριφορά της εφεσείουσας θα μπορούσε να κριθεί ως καταχρηστική, ζήτημα για το οποίο όμως δεν επεκτάθηκε.

Θεωρούμε καθοριστικά διαφωτιστική την καθοδήγηση που δόθηκε, στο πιο ψηλό επίπεδο της νομολογίας στο χώρο του κοινοδικαίου, στην υπόθεση **Wu Chun-piu** (ανωτέρω) στην οποία, όπως έχουμε αναφέρει, βασίστηκε η απόφαση **Τρικωμίτης** (ανωτέρω).

Με αναφορά στην **Wu Chun-piu** στην **R. v. Doyle (Stephen)** [2006] EWCA Crim. 1824 λέχθηκαν τα ακόλουθα:

«51. ...In such circumstances, as he indicated, acceptance of the jury's verdict should not necessarily be taken as an admission of guilt by a defendant so as to undermine a subsequent appeal.

52. But where, as here, a convicted person after trial expressly volunteers his guilt to a probation officer in graphic terms and, through his advocate, positively asserts it to the court the position may be different.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«51. ...Υπό τέτοιες περιστάσεις, όπως υπέδειξε [ο Sir John May στην Wu Chun-piu] η αποδοχή της ετυμηγορίας των ενόρκων δεν πρέπει κατ' ανάγκη να εκλαμβάνεται ως παραδοχή ενοχής υπό του κατηγορουμένου έτσι ώστε να υπονομεύει μια μεταγενέστερη έφεση.

52. Αλλά όταν, όπως εδώ, το πρόσωπο που καταδικάζεται μετά από ακρόαση ρητά και εκούσια εκφράζει την παραδοχή του σε κοινωνικό λειτουργό με σαφήνεια [παραστατικά] και, δια του

δικηγόρου του, την επιβεβαιώνει θετικά ενώπιον του Δικαστηρίου η κατάσταση μπορεί να είναι διαφορετική.»

Χρήσιμη επίσης αναφορά μπορεί να γίνει και στο ακόλουθο απόσπασμα από την απόφαση του Εφετείου του Hong Kong στην **R. v. Wu Chun-riu [1996] 4 HKC 495**, που ακολούθησε την απόφαση του Privy Council, στην οποία υιοθετήθηκαν οι παρατηρήσεις στην ομώνυμη απόφαση του Privy Council:

«30. We think therefore that use of such post-conviction "admissions" should only be relied upon with caution and only where a court addresses that risk and is satisfied that there is a genuine admission of the offence with acceptance of the verdict.

31. If counsel has in fact received firm instructions to the effect that the accused now accepts full responsibility for the crime, and admits having taken part in the manner averred by the prosecution, this should be stated clearly and unequivocally. Remorse is meaningless without acceptance of full criminal responsibility.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«30. Ως εκ τούτου, πιστεύουμε ότι το δικαστήριο θα πρέπει να βασίζεται σε τέτοιες, εκ των υστέρων, κατόπιν καταδίκης, "παραδοχές" με προσοχή και μόνο όταν λάβει υπόψη τον κίνδυνο και βεβαιωθεί ότι με την αποδοχή της ετυμηγορίας υπάρχει πραγματική παραδοχή του αδικήματος.

31. Εάν ο συνήγορος έχει πράγματι λάβει σαφείς οδηγίες ότι ο κατηγορούμενος αποδέχεται τώρα πλήρη ευθύνη για το έγκλημα και παραδέχεται ότι συμμετείχε με τον τρόπο που διατείνεται με σαφήνεια και απερίφραστα η κατηγορούσα αρχή, αυτό θα έπρεπε

να δηλωθεί με σαφήνεια και απερίφραστα. Η μεταμέλεια δεν έχει νόημα χωρίς την αποδοχή πλήρους ποινικής ευθύνης.»

Μάλιστα, με αναφορά στην απόφαση του Privy Council (ανωτέρω) στα *Halsbury's Laws of England/Criminal Procedure (Volume 27 (2021), paras 1-442; Volume 28 (2021), paras 443-938)/10. Evidence and Witnesses/(18) Confessions and Admissions/643. Judicial Admissions*, σημειώνεται ότι:

«A plea in mitigation made by or on behalf of the defendant following conviction is not admissible at a re-trial as an admission or confession, even though it may appear to assume or concede the defendant's guilt.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Η αγόρευση για μετριασμό της ποινής που γίνεται από τον κατηγορούμενο ή εκ μέρους του μετά την καταδίκη του δεν είναι αποδεκτή στα πλαίσια επανεκδίκασης της υπόθεσης ως παραδοχή ή ομολογία, έστω και αν φαίνεται να εκλαμβάνει ως δεδομένη ή να αποδέχεται την ενοχή του κατηγορούμενου.»

Εν προκειμένω η τότε συνήγορος της εφεσείουσας αναφέρθηκε στη μεταμέλεια της εφεσείουσας, αποδίδοντας την πράξη της σε ψυχολογική φόρτιση, στο νεαρό της ηλικίας και σε ανωριμότητα. Οι δηλώσεις αυτές δεν μπορούν να ερμηνευθούν με τέτοιο τρόπο ώστε να εκληφθούν ως σαφείς παραδοχές γεγονότων που έγιναν απερίφραστα. Πρόκειται για τις συνήθειες, γενικής φύσεως, αναφορές

που γίνονται για μετριασμό της ποινής, χωρίς οποιαδήποτε συγκεκριμένη παραδοχή γεγονότων. Εντάσσονται στην έννοια της ρεαλιστικής ανάγκης του δικηγόρου υπεράσπισης ώστε να προσαρμόσει την αγόρευση του για μετριασμό της ποινής στα ευρήματα του Δικαστηρίου, υπό την έννοια της **Wu Chun-piu** και της **Τρικωμίτης**. Είναι χαρακτηριστική η αναφορά σε ψυχολογική φόρτιση κατά τρόπο γενικόλογο ενώ το κατηγορητήριο καλύπτει περίοδο από 17.7.2019 μέχρι 27.7.2019. Δεν αποσκοπούσαν στην εξουδετέρωση της εξ αρχής μέχρι τέλους έντονης άρνησης της κατηγορίας. Προσεκτική ανάγνωση της αγόρευσης της συνηγόρου ουδόλως φανερώνει παραδοχή, παρά μόνο προσπάθεια μετριασμού των συνεπειών της καταδικαστικής απόφασης, την οποία η συνήγορος της εφεσείουσας ήταν υποχρεωμένη να αποδεχθεί, η δε αγόρευση της βρισκόταν στα πλαίσια της ετυμηγορίας του πρωτόδικου Δικαστηρίου. Τονίζουμε ότι ενώ επί τέτοιας ρεαλιστικής, προφανώς, βάσης η συνήγορος υπεράσπισης εξέφρασε τη μεταμέλεια της εφεσείουσας για την πράξη της, από την άλλη επικαλούμενη το νεαρό της ηλικίας της και την ανωριμότητα της αναφέρθηκε με πιο γενικούς όρους *«στον τρόπο που διαχειρίστηκε το πρόβλημα που προέκυψε με τους ισραηλίτες»*. Συνεπώς όχι μόνο δεν προκύπτει κατά τρόπο απερίφραστο παραδοχή, αλλά εισάγεται στοιχείο ασάφειας ως

προς το νόημα της τελευταίας αυτής αναφοράς που θα μπορούσε να έχει την έννοια του κακού χειρισμού του προβλήματος που αντιμετώπισε.

Η ανάγκη να βεβαιώνεται το Εφετείο, όπως υποδείχθηκε στην **R. v. Wu Chun-piu (Hong Kong)** ανωτέρω, ότι οι δηλώσεις του συνηγόρου για μετρίασμό υποδηλώνουν ότι ο κατηγορούμενος αποδέχεται πλέον πλήρη ευθύνη για το αδίκημα στο οποίο καταδικάστηκε, προκειμένου να του φράξει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη, προκύπτει και από το γεγονός ότι αφ' ης στιγμής ο Νόμος αναγνωρίζει δικαίωμα έφεσης, το δικαίωμα αυτό τυγχάνει προστασίας από το Σύνταγμα (Άρθρο 30.1) και από την ΕΣΔΑ (Άρθρο 6.1) ως το θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα της πρόσβασης σε Δικαστήριο.

Η επί του προκειμένου ένσταση της εφεσίβλητης απορρίπτεται.

Η ομολογία της εφεσείουσας.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο, σε σχέση με την έννοια της «καταπίεσης» παρέπεμψε στο ακόλουθο απόσπασμα από την **R. v. Priestley (1965) 51 Cr. App. R. 1:**

«...to my mind this word, in the context of the principles under consideration, imports something which tends to sap, and has sapped, that free will which must exist before a confession is voluntary ... Whether or not there is oppression in an individual case depends upon many elements. I am not going into all of them. They include such things as the length of time of any individual period of questioning, the length of time intervening between periods of questioning, whether the accused person had been given proper refreshment or not, and the characteristics of the person who makes the statement. What may be oppressive as regards a child, an invalid, or an old man, or somebody inexperienced in the ways of this world may turn out not to be oppressive when one finds that the accused person is of a tough character and an experienced man of the world.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Κατά τη γνώμη μου, αυτή η λέξη, στο πλαίσιο των αρχών που εξετάζουμε, εισάγει κάτι που τείνει να αποδυναμώσει και αποδυναμώνει, την ελεύθερη βούληση που πρέπει να υπάρχει πριν μια παραδοχή θεωρηθεί εθελούσια... Το κατά πόσον υπάρχει ή όχι καταπίεση σε μια συγκεκριμένη περίπτωση εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Δεν πρόκειται να υπεισέλθω σε όλους. Σε αυτούς περιλαμβάνονται παράγοντες όπως η χρονική διάρκεια της ανάκρισης, η χρονική διάρκεια που μεσολαβεί μεταξύ των ανακρίσεων κατά πόσο δόθηκε επαρκής ανάπαυλα για ξεκούραση ή όχι, και τα χαρακτηριστικά του ατόμου που προβαίνει στην κατάθεση. Αυτό που μπορεί να είναι καταπιεστικό για ένα παιδί, έναν ανάπηρο ή έναν ηλικιωμένο ή κάποιον χωρίς εμπειρίες ζωής, δυνατόν να μην είναι στην περίπτωση που διαπιστώνει κανείς ότι ο κατηγορούμενος είναι ανθεκτικού χαρακτήρα και με εμπειρίες ζωής.»

Το ιστορικό με βάση το οποίο κλήθηκε η εφεσείουσα στην Αστυνομία για συμπληρωματική κατάθεση στις 27.7.2019, η οποία

κατέληξε σε ομολογία, το έχουμε παραθέσει στην αρχή της απόφασης μας.

Αποτελεί αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η εφεσείουσα ανακρίθηκε χωρίς να είχε προηγουμένως συμβουλευτεί δικηγόρο ως προς τα δικαιώματά της, ιδιαίτερα για τα δικαιώματά της σιωπής και της μη αυτοενοχοποίησης και κανένας δικηγόρος δεν ήταν παρών κατά την ανάκριση της από τον Λοχία 3488 Μάριο Χρίστου και τη λήψη της κατάθεσης, με την οποία ανακαλούσε τις προηγούμενες καταγγελίες της και συνιστούσε ομολογία διάπραξης του αδικήματος του άρθρου 115.

Η υπεράσπιση έφερε ένσταση στην παρουσίαση της εν λόγω κατάθεσης/ομολογίας ενώπιον του δικαστηρίου, προβάλλοντας τη θέση ότι ήταν προϊόν πίεσης και ότι ελήφθη υπό *«ακατάλληλες συνθήκες που επηρέασαν την κατηγορούμενη στο να υποκύψει»* και να προβεί στην κατάθεση. Ως εκ τούτου διεξήχθη δίκη εντός δίκης, στα πλαίσια της οποίας η κατηγορούσα αρχή παρουσίασε μαρτυρία, περιλαμβανομένου του προαναφερθέντος Λοχία Χρίστου, που ανέκρινε την εφεσείουσα και είχε λάβει την επίμαχη κατάθεση, ο

οποίος αναφέρθηκε στις περιστάσεις λήψης της και υποστήριξε ότι ήταν κατά πάντα θεληματική. Μαρτυρία έδωσε και η Μαρία Παναγή, λειτουργός του Γραφείου Ευημερίας, η οποία συνόδευε την εφεσείουσα την επίδικη ημέρα κατά τη λήψη της συμπληρωματικής κατάθεσης της για την υπόθεση βιασμού που κατήγγειλε και στη συνέχεια όταν ανακρίθηκε και προέκυψε η επίδικη κατάθεση/ομολογία.

Τέθηκε κατά την αντεξέταση στον Λοχία Χρίστου, μεταξύ άλλων, ζήτημα παραβίασης του δικαιώματος πρόσβασης της εφεσείουσας σε δικηγόρο. Δεν παραβλέπουμε τη θέση της εφεσίβλητης, ότι το παράπονο αυτό της εφεσείουσας τέθηκε ρητώς για πρώτη φορά με υποβολή στον Λοχία Χρίστου κατά την αντεξέταση, ενώ η ένσταση είχε διατυπωθεί κατά γενικό, ως άνω, τρόπο. Παρά το ότι δεν διασαφηνίστηκε σε τι συνίστατο η κατ' ισχυρισμό πίεση και οι ακατάλληλες συνθήκες, ούτε ζήτησε η κατηγορούσα αρχή, όπως είχε κάθε δικαίωμα και όφειλε να πράξει, τον σαφή προσδιορισμό των λόγων της ένστασης, θεωρούμε ότι η ευρύτητα των λόγων που επικαλέστηκε η υπεράσπιση, εύλογα κάλυπτε και την παραβίαση του δικαιώματος της εφεσείουσας για πρόσβαση σε δικηγόρο, ζήτημα το

οποίο, εν πάση περιπτώσει, εξετάστηκε από το πρωτόδικο Δικαστήριο, ορθά κατά την εφεσίβλητη, παρά την παραπάνω θέση της.

Από πλευράς υπεράσπισης έδωσε μαρτυρία η εφεσείουσα η οποία ισχυρίστηκε ότι η ανάκριση έγινε υπό πιεστικές συνθήκες, στις οποίες αναφέρθηκε, και ότι αντιμετωπίζει μετατραυματικό σύνδρομο και λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή. Επίσης παρουσιάστηκε μαρτυρία ψυχολόγου με τον ισχυρισμό ότι διέγνωσε στην εφεσείουσα σοβαρή συμπτωματολογία διαταραχής μετατραυματικού στρες. Τέλος, παρουσιάστηκε μαρτυρία καθηγητή γλωσσολογίας και αγγλικής γλώσσας, ο οποίος είναι δικανικός γλωσσολόγος, ώστε να καταδειχθεί ότι με βάση την γλωσσολογική ανάλυση που έκανε, η επίμαχη κατάθεση δεν συντάχθηκε, εν όλω ή εν μέρει, από την εφεσείουσα με δικά της λόγια, αλλά της είχε υπαγορευθεί από άτομο που είχε την αγγλική ως δεύτερη του γλώσσα.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο δέχθηκε ότι η κατάθεση ήταν θεληματική, απορρίπτοντας τις θέσεις της εφεσείουσας και των μαρτύρων της.

Ως προς το ζήτημα της αξιολόγησης της μαρτυρίας και ειδικά της μαρτυρίας του εμπειρογνώμονα δικανικού γλωσσολόγου, θα πρέπει να σημειώσουμε τη διαφωνία μας με την προσέγγιση που εισηγήθηκε ο ευπαιδευτος δικηγόρος της εφεσίβλητης, ότι δηλαδή από τη στιγμή που το δικαστήριο απέρριψε ως αναξιόπιστη τη θέση της εφεσείουσας και αντιθέτως αξιολόγησε ως αξιόπιστους τον Λοχία Χρίστου και την κα Παναγή, δεν θα μπορούσε να αποδεχθεί «*απογυμνωμένη*» την εισήγηση του γλωσσολόγου. Η αξιολόγηση της μαρτυρίας δεν μπορεί να γίνεται κατά τρόπο πρωθύστερο και μάλιστα με το να εκλαμβάνεται ως κριτήριο η δεδομένη αξιοπιστία της μιας πλευράς.

Το ζήτημα της παραβίασης του δικαιώματος σε δικηγόρο επαναφέρεται με τον πρώτο λόγο έφεσης, με τον οποίο προβάλλεται ότι το Δικαστήριο έπρεπε να είχε αποκλείσει την κατάθεση της εφεσείουσας ως ληφθείσα υπό την πίεση των ανακριτικών αρχών, επειδή, μεταξύ άλλων, της στερήθηκε το δικαίωμα σε δικηγόρο, ενώ ουδέποτε παραιτήθηκε του δικαιώματος της αυτού.

Η πλευρά της εφεσίβλητης εισηγήθηκε ότι δεν είναι επιτρεπτό να εγερθεί στο στάδιο της έφεσης ζήτημα παραίτησης («*waiiven*») από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, εφόσον αυτό το ζήτημα εγείρεται για πρώτη φορά και, άλλωστε, είναι αντιφατικό προς τη θέση της υπεράσπισης ότι ουδέποτε πληροφορήθηκε για το δικαίωμα της να λάβει νομική εκπροσώπηση πριν από την ανάκριση. Πώς είναι δυνατόν, μας τέθηκε το ερώτημα, να παραιτήθηκε αφού η θέση της υπεράσπισης ήταν ότι δεν πληροφορήθηκε;

Σε ό,τι αφορά την εισήγηση ότι θέμα παραίτησης δεν είχε εγερθεί πρωτοδίκως, πρωτοδίκως είχε εγερθεί ζήτημα παραβίασης του ουσιώδους δικαιώματος για πρόσβαση σε δικηγόρο. Ήταν η θέση της εφεσίβλητης ότι είχαν εξηγηθεί στην εφεσείουσα τα δικαιώματα της, ενώ αντίθετη ήταν η θέση της εφεσείουσας. Επί της ίδιας της θέσης της εφεσίβλητης, με δεδομένο το γεγονός ότι η ανάκριση και η επίμαχη ομολογία δόθηκαν χωρίς την προηγούμενη συμβουλή και χωρίς την παρουσία δικηγόρου, το επόμενο ερώτημα που προκύπτει είναι το κατά πόσο η απουσία δικηγόρου οφείλεται σε παραίτηση της εφεσείουσας από το σχετικό δικαίωμα της. Δεν πρόκειται για αντιφατικές ή διαζευκτικές εκδοχές, όπως εισηγήθηκε η εφεσίβλητη, αλλά για μια πορεία των πραγμάτων με λογική αναγκαιότητα, μετά

το εύρημα του Δικαστηρίου ότι της εξηγήθηκαν τα δικαιώματα της και παρά ταύτα δεν τα άσκησε. Τα δεδομένα ήταν ενώπιον του Δικαστηρίου και δημιουργούσαν εύλογα προβληματισμό για τις συνθήκες υπό τις οποίες παραιτήθηκε η εφεσείουσα από το δικαίωμα της σε δικηγόρο, το οποίο δέχθηκε ότι της εξηγήθηκε. Όπως σημειώνεται στην ενδιάμεση απόφαση, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει ακόμα και αυτεπάγγελα δίκη εντός δίκης εάν οι συνθήκες το απαιτούν, παραπέμποντας στο σύγγραμμα *Ηλιάδη και Σάντη, Το Δίκαιο της Απόδειξης, 2014, σελ. 900.*

Συνεπώς θεωρούμε ότι το θέμα του δικαιώματος σε δικηγόρο έχει τεθεί στην ευρύτητα του, περιλαμβανομένων και των συνθηκών της, κατά λογική αναγκαία σειρά σύμφωνα με την ίδια την εκδοχή της εφεσίβλητης, παραίτησης και δεν υπάρχει οποιοδήποτε κώλυμα να εξεταστεί από το παρόν Δικαστήριο.

Το πρωτόδικο Δικαστήριο, αναφορικά με το ζήτημα της πληροφόρησης της εφεσείουσας για το δικαίωμα της να έχει δικηγόρο, έλαβε υπόψη τη μαρτυρία της Μ. Παναγή, που υποστήριζε

ότι η εφεσείουσα έτυχε τέτοιας πληροφορήσης από τον Λοχία Χρίστου. Περαιτέρω προέβη σε εύρημα ότι:

«Την 28/07/19, η ώρα 00:30, παραδόθηκε στην κατηγορούμενη έγγραφο για τα δικαιώματα της ως ύποπτο πρόσωπο (τεκμήριο Β στη δίκη εντός δίκης) και μεταξύ άλλων πληροφορήθηκε το δικαίωμα της να καλέσει δικηγόρο, αλλά αυτή αρνήθηκε να υπογράψει και έριξε το έγγραφο προς το μέρος του Μ1, αναφέροντας ότι ενημέρωσε με μήνυμα τη μητέρα της, η οποία είναι δικηγόρος.»

Επίσης προέβη σε εύρημα ότι μετά τη σύλληψη της, της παραδόθηκε το Τεκμήριο Γ στη δίκη εντός δίκης, που είναι βεβαίωση πληροφόρησης και παραλαβής εγγράφων δικαιωμάτων (ANNEX A(4) (Form Pol. 132A με τίτλο «ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ» («CONFIRMATION OF RECEIPT OF INFORMATION AND OF LETTERS OF RIGHTS»)).

Το δικαίωμα ενημέρωσης και επικοινωνίας με δικηγόρο ρυθμίζεται κατά το ημεδαπό δίκαιο από το άρθρο 3(2)(α) του περί των Δικαιωμάτων Ύποπτων Προσώπων, Προσώπων που Συλλαμβάνονται και Προσώπων που Τελούν υπό Κράτηση Νόμος του 2005 (Ν.163(Ι)/2005) («ο Νόμος»). Σύμφωνα με το άρθρο 3(2)(α) πρόσωπο το οποίο συλλαμβάνεται από μέλος της Αστυνομίας δικαιούται

αμέσως μετά τη σύλληψη του να επικοινωνήσει με δικηγόρο της επιλογής του. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 3(2Α), πρόσωπο το οποίο συλλαμβάνεται από μέλος της Αστυνομίας ως ύποπτος ή ως κατηγορούμενος έχει πρόσβαση σε δικηγόρο, σε χρόνους που καθορίζονται κατά σειρά και κατά προτεραιότητα από το Νόμο, με πρώτο τον χρόνο *«προτού ανακριθεί από την Αστυνομία Κύπρου ή άλλη αρμόδια αρχή»*.

Εν πάση όμως περιπτώσει, αμφότερα τα εδάφια (2)(α) και (2Α) περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής τους σε πρόσωπα τα οποία συλλαμβάνονται και συνεπώς δεν αφορούν σε πρόσωπα τα οποία ανακρίνονται ως ύποπτα χωρίς να έχουν συλληφθεί, όπως ήταν εν προκειμένω η περίπτωση της εφεσείουσας, η οποία συνελήφθη η ώρα 01:35 της 28.7.2019 (Τεκμήριο 12 στην κύρια δίκη).

Το εδάφιο (2Α) του άρθρου 3 περιλαμβάνεται στον Νόμο 22(Ι)/2017 με τον οποίο τροποποιήθηκε ο βασικός Νόμος 163(Ι)/2005 για σκοπούς εναρμόνισης, όπως αναφέρεται στο προοίμιο του τροποποιητικού Νόμου, με τις πράξεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τίτλο:

(α) «Οδηγία 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2012 σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών»,

(β) «Οδηγία 2013/48/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2013 σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας».

Η Οδηγία 2013/48/ΕΕ θεσπίζει ελάχιστους κανόνες επιτρέποντας στα Κράτη Μέλη να επεκτείνουν τα δικαιώματα που ορίζονται στην Οδηγία προκειμένου να παράσχουν υψηλότερο επίπεδο προστασίας (σκέψη 54). Αντ' αυτού, ενώ η Οδηγία ρητώς καλύπτει και πρόσωπα τα οποία ανακρίνονται από την Αστυνομία χωρίς να έχουν ακόμα συλληφθεί, το εναρμονιστικό, υποτίθεται, εδάφιο (2Α) και το προϋπάρχον εδάφιο (2)(α), περιορίζουν το δικαίωμα για δικηγόρο σε πρόσωπα τα οποία συλλαμβάνονται.

Το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας ορίζεται στο Άρθρο 2 ως ακολούθως:

«Άρθρο 2
Πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε υπόπτους ή σε κατηγορούμενους στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας από τη στιγμή που λαμβάνουν γνώση από τις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους, μέσω επίσημης ειδοποίησης ή με άλλο τρόπο, ότι θεωρούνται ύποπτοι ή κατηγορούνται για την τέλεση αξιόποινης πράξης, ασχέτως αν έχουν στερηθεί την ελευθερία τους. Εφαρμόζεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας, ήτοι μέχρις ότου κριθεί οριστικά αν ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος τέλεσε την αξιόποινη πράξη, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της επιμέτρησης της ποινής και της εκδίκασης τυχόν προσφυγής.»

(ο τονισμός είναι του παρόντος Δικαστηρίου)

Η Οδηγία, δηλαδή, φαίνεται να έχει μεταφερθεί με εσφαλμένο τρόπο στο εθνικό δίκαιο. Ωστόσο, οι διατάξεις της, οι οποίες αναγνωρίζουν δικαιώματα σε μεμονωμένα άτομα, είναι άνευ όρων και επαρκώς σαφείς και ακριβείς, ώστε η Οδηγία να έχει άμεση εφαρμογή και οι διατάξεις της να μπορούν να τύχουν επίκλησης από άτομο ενώπιον των Δικαστηρίων μας έναντι δημόσιας αρχής (***Van Duyn, C-41/74, EU:C:1974:133***).

Εν πάση περιπτώσει, δεν ήταν εν προκειμένω η θέση της Δημοκρατίας ότι δεν ίσχυαν τα αναγνωρισμένα από την Οδηγία δικαιώματα κατά τον χρόνο που η εφεσείουσα τελούσε υπό ανάκριση, πριν τη σύλληψη της. Ό,τι τέθηκε από πλευράς της Δημοκρατίας

ήταν πως η εφεσείουσα είχε απειπολήσει το δικαίωμα της για δικηγόρο.

Ως προς το ζήτημα του δικαιώματος για δικηγόρο η υπεράσπιση υπέβαλε στον Λοχία Χρίστου, ότι δεν την πληροφόρησε για το δικαίωμα της αυτό, αλλά αντίθετα όταν η ίδια ζήτησε δικηγόρο αυτός της το αρνήθηκε. Ήταν η θέση του Λοχία Χρίστου ότι την πληροφόρησε για το δικαίωμα της σε δικηγόρο και αυτή αρνήθηκε να το ασκήσει. Συγκεκριμένα, ισχυρίστηκε ότι η ώρα 00:30, ενώ την ανέκρινε πλέον ως ύποπτη για ψευδή καταγγελία για βιασμό, της παρέδωσε έγγραφο στην αγγλική γλώσσα με τα δικαιώματα κατηγορουμένου προσώπου, το οποίο αρνήθηκε να υπογράψει, αναφέροντας ότι ενημέρωσε με μήνυμα τη μητέρα της, η οποία είναι δικηγόρος (Τεκμήριο Β στη δίκη εντός δίκης).

Το Τεκμήριο αυτό επικαλέστηκε ο ευπαιδευτος εκπρόσωπος της εφεσίβλητης ως στοιχείο που καταδεικνύει ότι εξηγήθηκαν στην εφεσείουσα τα δικαιώματα της. Πρόκειται για έγγραφο που τιτλοφορείται «RIGHTS OF SUSPECTED/ACCUSED PERSONS» χωρίζεται σε δύο παραρτήματα. Το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α (ANNEX A)

(Police Form 156) τιτλοφορείται «DOCUMENT ON THE RIGHTS OF SUSPECTED/ACCUSED PERSONS» και σε αυτό περιλαμβάνεται με σαφή και επεξηγηματικό τρόπο το δικαίωμα σε δικηγόρο. Ακολουθεί στο ίδιο Παράρτημα έντυπο προς συμπλήρωση δήλωσης του υπόπτου/κατηγορουμένου με τίτλο «STATEMENT OF HAVING BEING INFORMED OF AND RECEIVED DOCUMENTS ABOUT THE RIGHTS OF SUSPECTS/ACCUSED», περί του ότι έχει ενημερωθεί και έχει λάβει το έγγραφο για τα δικαιώματά του (ANNEX A (Police Form 156A)). Το μέρος αυτό δεν συμπληρώθηκε από την εφεσείουσα, ούτε φέρει την υπογραφή της. Ασυμπλήρωτο είναι και το μέρος του Παραρτήματος Α για σκοπούς σημείωσης από τον αστυνομικό των λόγων που το ύποπτο ή κατηγορούμενο πρόσωπο αρνείται να παραλάβει αντίγραφο του εν λόγω εγγράφου ή να το υπογράψει.

Περαιτέρω, στο Τεκμήριο Β, ακολουθεί το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α(1) (ANNEX A(1) (Police Form 156B)) με τίτλο «GRANT OF FREE LEGAL AID AT THE INVESTIGATION STAGE», το οποίο αποτελεί έντυπο προς συμπλήρωση δήλωσης του υπόπτου/κατηγορούμενου ότι έχει πληροφορηθεί για το δικαίωμά του για δωρεάν νομική αρωγή και πιστοποιεί ότι δεν έχει επαρκή μέσα, ώστε να ασκήσει το δικαίωμα

του για πρόσβαση σε δικηγόρο. Στο σημείο που συμπληρώνονται οι λόγοι άρνησης του υπόπτου ή συλληφθέντα να υπογράψει, αναγράφεται η ακόλουθη δήλωση η οποία και υπογράφεται από τον Λοχία Χρίστου:

«Αρνήθηκε να υπογράψει αναφέροντας ότι ενημέρωσε με μήνυμα τη μητέρα της η οποία είναι δικηγόρος.»

Το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α(1) αποτελούσε απλώς έγγραφο σε σχέση με το δικαίωμα της νομικής αρωγής και η καταγραφείσα απάντηση της εφεσείουσας ότι η μητέρα της είναι δικηγόρος φαίνεται να συνάδει με το ζητούμενο του Παραρτήματος αυτού. Τούτο όμως δεν υποδηλώνει ότι αρνήθηκε το δικαίωμα της σε πρόσβαση σε δικηγόρο μετά που έτυχε σχετικής πληροφόρησης, ζήτημα που καλύπτεται από το ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.

Αυτά δεν απασχόλησαν το πρωτόδικο Δικαστήριο στην ενδιάμεση απόφαση του αναφορικά με τη λήψη της αυτοενοχοποιητικής κατάθεσης της εφεσείουσας. Στο προαναφερθέν Τεκμήριο Γ («ΚΑΝΟΝΕΣ ΚΡΑΤΗΤΗΡΙΟΥ/ ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ»), στο οποίο το πρωτόδικο Δικαστήριο αναφέρθηκε, δεν περιλαμβάνεται

αναφορά στο κρίσιμο Τεκμήριο Β («RIGHTS OF SUSPECTED/ACCUSED PERSONS» – ANNEX A (Police Form 156)). Το Τεκμήριο Γ αφορά τα δικαιώματα κρατουμένων και η εφεσείουσα το υπέγραψε η ώρα 02:30, μία και πλέον ώρα μετά τη φερόμενη ως ομολογία της.

Ούτε φαίνεται ότι τέθηκε το Δικαστήριο σε εγρήγορση εν όψει των ιδιαίτερων περιστάσεων, ότι δηλαδή είχε κληθεί το απόγευμα μια 19χρονη στα γραφεία του ΤΑΕ για συμπληρωματική κατάθεση ως παραπονούμενη, ότι έξι ώρες μετά ανακρίθηκε, μετά τα μεσάνυχτα, ως ύποπτη και ότι η ώρα 01:15 φέρεται να προβαίνει σε θεληματική κατάθεση, χωρίς την παρουσία δικηγόρου. Μάλιστα, ενώ η ώρα 00:30, κατά τη θέση της κατηγορούσας αρχής, είχε αρνηθεί ακόμα και να υπογράψει τα δικαιώματα της και όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ο Λοχίας Χρίστου *«αυτή τα πήρε έτσι, ούτε τα άνοιξε και μου τα έριξε πίσω «δεν υπογράφω τίποτε» και μου τα έριξε προς το μέρος μου»*, δηλαδή παρουσιάζεται εντελώς αρνητική, ακόμα και επιθετική, σε 40 λεπτά φέρεται να δηλώνει *«I make a big mistake, I will tell you the truth what happened»* και ακολουθεί η λήψη της κατάθεσης/ομολογίας. Αυτά, δεδομένων των όσων έχουμε ήδη αναφέρει σε σχέση με την παράλειψη συμπλήρωσης του

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Α από τον Λοχία Χρίστου και τη συμπλήρωση μόνο του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Α(1), τη σημασία της οποίας θα εξετάσουμε κατωτέρω.

Αντί τέτοιου προβληματισμού το πρωτόδικο Δικαστήριο προέβη σε μια πολύ συνοπτική παράθεση της μαρτυρίας της κατηγορούσας αρχής και σε ακόμα πιο συνοπτική αξιολόγηση της, αξιολογώντας, αντίθετα, εν εκτάσει και εξονυχιστικά τη μαρτυρία της εφεσείουσας. Είναι χαρακτηριστικό ότι η αξιολόγηση των μαρτύρων κατηγορίας έγινε σε μια σελίδα της ενδιάμεσης απόφασης, ενώ για την αξιολόγηση της εφεσείουσας το πρωτόδικο Δικαστήριο επεκτάθηκε σε εννέα σελίδες και χρειάστηκαν άλλες πέντε σελίδες για την αξιολόγηση των μαρτύρων υπεράσπισης.

Ορθά αυτοπροειδοποιήθηκε το πρωτόδικο Δικαστήριο ότι σε εκείνο το στάδιο δεν θα έπρεπε να προβεί σε διατυπώσεις που να τείνουν να προκρίνουν την αξιοπιστία των μαρτύρων. Στην πραγματικότητα όμως χρησιμοποίησε τέτοιες εκφράσεις και προέβη σε τέτοιες διαπιστώσεις αναφορικά με τη μαρτυρία της εφεσείουσας, ώστε να καταρριφθεί η αξιοπιστία της στο πρόωρο εκείνο στάδιο.

Τούτο αποτελούσε, από μόνο του, μια λανθασμένη και επικίνδυνη προσέγγιση της δίκης εντός δίκης. Όπως υποδείχθηκε στην ***Petri v. Police (1968) 2 CLR 40:***

«...Demolishing the credibility of the accused by going further than necessary in such a ruling, may well strike at the root of the whole defence in the case, and should be avoided.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«...Η εξουδειέρωση της αξιοπιστίας του κατηγορουμένου με επέκταση πέραν του τι είναι αναγκαίο σε τέτοια ενδιάμεση απόφαση, μπορεί κάλλιστα να πλήξει το θεμέλιο ολόκληρης της υπεράσπισης στην υπόθεση και πρέπει να αποφεύγεται.»

Όχι μόνο τούτο. Το πρωτόδικο Δικαστήριο επικεντρώθηκε στη μαρτυρία της υπεράσπισης, αφήνοντας ασχολίαστα ή χωρίς ουσιαστική εξέταση τα καίρια σημεία που, ως άνω, σημειώσαμε ως κενά και ασάφειες προερχόμενες από την πλευρά που είχε το βάρος απόδειξης, θα έπρεπε να το προβληματίσουν. Αξιολόγησε με απόλυτη προσέγγιση τα πράγματα, χωρίς να θέσει τη μαρτυρία υπό το πρίσμα των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης και, ειδικά, χωρίς να λάβει υπόψη το γεγονός ότι δεν τηρήθηκαν τα εκέγγυα για την παραίτηση από το δικαίωμα σε δικηγόρο.

Όμως, το Δικαστήριο δεν απαιτείται να πειστεί για τους ιοχυρισμούς του κατηγορούμενου. Με το βάρος απόδειξης να βρίσκεται στην κατηγορούσα αρχή, το Δικαστήριο διατηρεί πάντοτε την ευχέρεια, εξετάζοντας τις συνθήκες που περιβάλλουν τη λήψη της κατάθεσης, να απορρίψει την ομολογία, έστω και αν φαίνεται θεληματική, αν κρίνει ότι δεν είναι ασφαλές να την αποδεχθεί. Αν διατηρεί αμφιβολίες, αυτό σημαίνει ότι η κατηγορούσα αρχή απέτυχε να αποσείσει το βάρος απόδειξης που είχε (***Ioannides v. The Republic (1968) 2 CLR 169***). Είναι μέσα από μία τέτοια ευρεία θεώρηση των περιστάσεων που εξετάζεται το ζήτημα και ασκείται η διακριτική ευχέρεια του Δικαστηρίου με ιδιαίτερη προσοχή. Χαρακτηριστικό είναι το ακόλουθο απόσπασμα από την ***Fournides v. Republic (1986) 2 CLR 73*** (σε μετάφραση):

«It is true, as suggested, that a body of Cyprus case law acknowledges wide discretion to a trial Court to reject a statement if obtained in what the authorities term "suspicious circumstances". The essence of these decisions is that a Court charged to decide the admissibility of a statement must take a broad view of the facts surrounding and accompanying its making and must not hesitate to reject the statement if its provenance is fraught with suspicion. They reflect our commitment to the protection of human rights and the sustenance of the rule of law.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Είναι αληθές, ως η εισήγηση που έγινε, ότι η κυπριακή νομολογία αναγνωρίζει ευρεία διακριτική ευχέρεια στο πρωτόδικο δικαστήριο να απορρίψει μια κατάθεση εάν αυτή έχει ληφθεί υπό «ύποπτες συνθήκες», όπως αυτές ορίζονται από τις αυθεντίες. Η ουσία αυτών των αποφάσεων έγκειται εις το ότι ένα Δικαστήριο που καλείται να αποφασίσει την δεκτικότητα μιας κατάθεσης πρέπει να υιοθετεί μια ευρεία θεώρηση των γεγονότων που περιβάλλουν και συνοδεύουν τη λήψη της κατάθεσης και δεν πρέπει να διστάζει να απορρίψει μια κατάθεση αν λήφθηκε κάτω από ύποπτες συνθήκες. Αυτές οι αρχές αντανακλούν τη δέσμευση μας για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη διατήρηση του κράτους δικαίου.»

Η ανάγκη της εγρήγορσης των δικαστηρίων διατυπώθηκε ήδη στην ***Volettos v. Republic (1961) CLR 169***, όταν ο Βασιλειάδης, Δ. (όπως ήταν τότε) υποδεικνυε τον κίνδυνο υπερβάλλοντος ζήλου από αστυνομικούς, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για σοβαρά αδικήματα ώστε να τείνουν να ξεπερνούν τα όρια που καθορίζει ο Νόμος για την προστασία του ατόμου. Είχε αναφέρει, χωρίς βεβαίως να υποτιμά τις δυσκολίες της Αστυνομίας στον έλεγχο και τη διαλεύκανση του εγκλήματος, τα εξής σε σχέση με το καίριο ζήτημα της θεληματικότητας μιας ομολογίας όταν εγείρεται ζήτημα περί του αντιθέτου:

«...That was, in my view, a very material and pertinent question to answer, in order to do justice in this particular case; and in the performance of every criminal court's duty to apply

firmly and effectively the law protecting persons in custody, against abuse of power.

I do not, for one moment, underestimate the difficulties of the Police in checking and detecting crime; far from it. Fully appreciating the difficulties in their fight against the criminal, I consider that the Police deserve, and are fully entitled, to the assistance 'of every good citizen; and to the support and protection of the law-courts of the country.

But same as in the case of all other men, policemen are not all perfect. They have their shortcomings; their human weaknesses. They may be overzealous in the detection of crime; hard in their handling of the potential criminal; or dangerously certain of the correctness of their suspicions.

It is therefore incumbent upon the criminal courts to watch vigilantly the methods of police officers in the detection of crime; and to stand as a firm barrier against abuse of authority, on their part. If the Courts flinch in this duty, it is very difficult to say what amount of hardship, of injustice, and of damage to the community, may result.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Αυτό ήταν, κατά την άποψή μου, ένα πολύ ουσιώδες και καίριο ερώτημα προς απάντηση, προκειμένου να αποδοθεί δικαιοσύνη στη συγκεκριμένη περίπτωση και ως προς την επιτέλεση του καθήκοντος κάθε ποινικού δικαστηρίου να εφαρμόζει σταθερά και αποτελεσματικά το νόμο προστατεύοντας τα πρόσωπα που βρίσκονται υπό κράτηση από κατάχρηση εξουσίας.

Δεν υποτιμώ ούτε μια στιγμή τις δυσκολίες της Αστυνομίας στον έλεγχο και εντοπισμό εγκλημάτων αντιθέτως. Εκτιμώντας πλήρως τις δυσκολίες στον αγώνα της κατά του εγκληματία, θεωρώ ότι η Αστυνομία αξίζει, και δικαιούται πλήρως τη βοήθεια κάθε καλού πολίτη και την στήριξη και προστασία των δικαστηρίων της χώρας.

Αλλά όπως και στην περίπτωση όλων των άλλων ανθρώπων, οι αστυνομικοί δεν είναι όλοι τέλειοι. Έχουν τα ελαττώματα τους, τις ανθρώπινες αδυναμίες τους. Μπορεί να έχουν υπερβάλλοντα ζήλο στην εξιχνίαση του εγκλήματος, μπορεί να είναι σκληροί στον χειρισμό του ύποπτου εγκληματία· ή επικίνδυνα βέβαιοι για την ορθότητα της υποψίας τους.

Ως εκ τούτου, εναπόκειται στα ποινικά δικαστήρια να παρακολουθούν με εγρήγορση τις μεθόδους των αστυνομικών για την εξιχνίαση εγκλημάτων και να αποτελούν σταθερό φραγμό από την πλευρά τους, κατά της κατάχρησης εξουσίας. Εάν τα Δικαστήρια επιδείξουν ατολμία σε αυτό τους το καθήκον, είναι πολύ δύσκολο να προβλέψει κανείς πόση ταλαιπωρία, αδικία και ζημιά δυνατόν να προκληθεί στην κοινωνία».

Τέτοια προσέγγιση δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως αποτρεπτική της αποδοχής ομολογιών, όταν μάλιστα έχει αναγνωριστεί πως η ομολογία είναι η βασιλίδα των μαρτυριών (**Αυδρέου ν. Δημοκρατίας (2002) 2 ΑΑΔ 166**). Η αναγνώριση του δύσκολου έργου της Αστυνομίας στη διαλεύκανση του εγκλήματος είναι δεδομένη και είχε διατυπωθεί από τα πρώτα χρόνια της Δημοκρατίας μας (βλ. **Volettos** (ανωτέρω)). Η διακριτική όμως ευχέρεια του δικαστηρίου ως προς τη θεληματικότητα μιας ομολογίας πρέπει να ασκείται με ιδιαίτερη προσοχή και με επίγνωση πάντοτε του γεγονότος ότι είναι η κατηγορούσα αρχή που έχει το βάρος να αποδείξει τη θεληματικότητα και όχι ο κατηγορούμενος να αποδείξει τη μη θεληματικότητα. Τυχόν αμφιβολία, συνεπώς, ως προς τις συνθήκες λήψης της κατάθεσης υπό «*ύποπτες περιστάσεις*»

καθιστά την ομολογία απαράδεκτη ως μαρτυρία, εφόσον τούτο έχει την έννοια πως η κατηγορούσα αρχή δεν απέσεισε το βάρος απόδειξης που είχε (**Reg. v. Sfoggaras (1957) 22 CLR 113**).

Το ζήτημα δεν είναι τυπικό ή τεχνικό, αλλά ανάγεται σε ζήτημα προστασίας θεμελιακών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και υπό αυτό το πρίσμα πρέπει να εξετάζεται (**Kokkinos v. The Police (1967) 2 CLR 217, Fournides** (ανωτέρω)).

Το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο συνιστά τέτοιο δικαίωμα αποτελώντας ουσιώδες στοιχείο της δίκαιης δίκης (**Poitrimol v. Γαλλίας, No. 14032/88, 23.11.1993**). Στην **Salduz v. Τουρκίας No. 36391/02, 27.11.2008**, αναγνωρίστηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) η σημασία της έγκαιρης πρόσβασης υπόπτων σε δικηγόρο με το ακόλουθο σκεπτικό:

«...the Court underlines the importance of the investigation stage for the preparation of the criminal proceedings, as the evidence obtained during this stage determines the framework in which the offence charged will be considered at the trial (see Can v. Austria, no. 9300/81, Commission's report of 12 July 1984, § 50, Series A no. 96). At the same time, an accused often finds himself in a particularly vulnerable position at that stage of the proceedings, the effect of which is amplified by the fact that legislation on criminal procedure tends to become increasingly complex, notably with respect to the rules

*governing the gathering and use of evidence. In most cases, this particular vulnerability can only be properly compensated for by the assistance of a lawyer whose task it is, among other things, to help to ensure respect of the right of an accused not to incriminate himself. This right indeed presupposes that the prosecution in a criminal case seek to prove their case against the accused without resort to evidence obtained through methods of coercion or oppression in defiance of the will of the accused (see Jalloh v. Germany [GC], no. 54810/00, § 100, ECHR 2006-IX, and Kolu v. Turkey, no. 35811/97, § 51, 2 August 2005). Early access to a lawyer is part of the procedural safeguards to which the Court will have particular regard when examining whether a procedure has extinguished the very essence of the privilege against self-incrimination (see, *mutatis mutandis*, Jalloh, cited above, § 101).» (ο τονισμός είναι του παρόντος Δικαστηρίου)*

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«...το Δικαστήριο υπογραμμίζει τη σημασία του σταδίου εκείνου της έρευνας για την προετοιμασία της ποινικής διαδικασίας, καθώς τα αποδεικτικά στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί κατά το στάδιο αυτό καθορίζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα εξεταστεί το αδίκημα στο Δικαστήριο κατά τη δίκη (βλ. *Can v. Austria*, αρ. 9300/81, έκθεση της Επιτροπής της 12ης Ιουλίου 1984, § 50, Σειρά Α αρ. 96). Ταυτόχρονα, σε εκείνο το στάδιο της διαδικασίας, ο κατηγορούμενος συχνά βρίσκεται σε μια ιδιαίτερα ευάλωτη θέση, το επακόλουθο της οποίας ενισχύεται από το γεγονός ότι η νομοθεσία για την ποινική δικονομία τείνει να γίνεται όλο και πιο περίπλοκη, ιδίως όσον αφορά τους κανονισμούς που διέπουν τη συλλογή και χρήση αποδεικτικών στοιχείων. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ευάλωτη αυτή θέση μπορεί δεόντως να αντισταθμιστεί μόνο με τη βοήθεια ενός δικηγόρου, καθήκον του οποίου είναι, μεταξύ άλλων, να συμβάλει στη διασφάλιση του σεβασμού του δικαιώματος του κατηγορουμένου να μην αυτοενοχοποιηθεί. Αυτό το δικαίωμα προϋποθέτει πράγματι ότι η κατηγορούσα αρχή σε μια ποινική υπόθεση επιδιώκει να αποδείξει την υπόθεσή εναντίον του κατηγορουμένου χωρίς να

καταφεύγει σε αποδεικτικά στοιχεία που αποκτήθηκαν μέσω μεθόδων εξαναγκασμού ή καταπίεσης κατά παράβαση της θέλησης του κατηγορουμένου (βλ. *Jalloh κατά Γερμανίας [GC]*, αρ. 54810/00, § 100, ΕΔΔΑ 2006 ΙΧ, και *Kolu κατά Τουρκίας*, αρ. 35811/97, § 51, 2 Αυγούστου 2005). Η έγκαιρη πρόσβαση σε δικηγόρο αποτελεί μέρος των διαδικαστικών διασφαλίσεων τις οποίες το Δικαστήριο θα λάβει ιδιαίτερα υπόψη όταν εξετάζει εάν μια διαδικασία έχει εξουδετερώσει την ίδια την ουσία του προνομίου κατά της αυτοενοχοποίησης (βλ. *mutatis mutandis, Jalloh*, που προαναφέρθηκε, § 101).» (ο τονισμός είναι του παρόντος Δικαστηρίου).

Εν προκειμένω, προβλήθηκε από τους δικηγόρους της εφεσείουσας, ιδιαίτερα η θέση ότι η επικαλούμενη παραίτηση της από το δικαίωμα σε δικηγόρο δεν έγινε με την απαιτούμενη σαφήνεια και δεν στοιχειοθετήθηκε από πλευράς εφεσίβλητης. Σε σχέση με τα ζητήματα αυτά έγινε εκτενής αναφορά στη νομολογία του ΕΔΔΑ και στις σχετικές Οδηγίες. Σε αυτά τα πλαίσια, δεν μπορούσε να είναι βοηθητική η μαρτυρία της Μ. Παναγή (Μ2 στη δίκη εντός δίκης). Ζητούμενο είναι οι συνθήκες υπό τις οποίες η εφεσείουσα παραιτήθηκε, κατά την εκδοχή της κατηγορούσας αρχής, από το δικαίωμα της για πρόσβαση σε δικηγόρο και ως προς το ζήτημα αυτό το δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη την παράλειψη του ανακριτή να καταγράψει, ως όφειλε, την παραίτηση της εφεσείουσας από το δικαίωμα της δυνάμει του άρθρου 11(2)(β) δυνάμει του Νόμου, στο οποίο θα αναφερθούμε κατωτέρω.

Η παραίτηση από το δικαίωμα σε δικηγόρο είναι ιδιαίτερα σημαντική πράξη. Πρόκειται για απεμπόληση θεμελιώδους δικαιώματος και γι' αυτό προβλέπονται σημαντικές διασφαλίσεις από την Οδηγία και το Νόμο. Ευθυγραμμισμένη είναι και η νομολογία του ΕΔΔΑ, η οποία έχει εντάξει το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και τα περί παραίτησης από το δικαίωμα αυτό στα πλαίσια εξέτασης του Άρθρου 6 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) (***Beuze v. Belgium, [2019] 69 E.H.R.R. 1***).

Ένας ύποπτος ή κατηγορούμενος μπορεί να παραιτηθεί από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, υπό τους όρους του Άρθρου 9 της Οδηγίας, στο οποίο διατυπώνονται θεμελιώδεις διασφαλίσεις αναφορικά με το δικαίωμα αυτό, το οποίο προβλέπεται στα Άρθρα 3 και 10:

«Άρθρο 9
Παράτηση από δικαίωμα

1. Με την επιφύλαξη διατάξεων εθνικού δικαίου που απαιτούν την υποχρεωτική παρουσία ή συνδρομή δικηγόρου, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, σε σχέση με παραίτηση από δικαίωμα προβλεπόμενο στα άρθρα 3 και 10:

α) ο ύποπτος ή κατηγορούμενος έχει λάβει προφορικά ή εγγράφως σαφή και επαρκή ενημέρωση σε απλή και κατανοητή γλώσσα σχετικά με το περιεχόμενο του συγκεκριμένου δικαιώματος και τις ενδεχόμενες συνέπειες της παραίτησης από αυτό· και L 294/10 EL Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης 6.11.2013

β) η παραίτηση δίνεται ελεύθερα και χωρίς περιθώρια αμφιβολίας.

2. Η παραίτηση, η οποία μπορεί να είναι γραπτή ή προφορική, καθώς και οι περιστάσεις υπό τις οποίες δόθηκε η παραίτηση καταγράφονται, μέσω της διαδικασίας καταγραφής σύμφωνα με το δικαίωμα του οικείου κράτους μέλους.

3. [...]»

Αντιστοίχως, το Άρθρο 11(2)(β) του Νόμου ορίζει ως ακολούθως:

«11.(2)(α) [...]

(β) Σε περίπτωση κατά την οποία συλληφθέν πρόσωπο αποφασίζει να μην ασκήσει τα προβλεπόμενα στον παρόντα Νόμο δικαιώματα, το γεγονός αυτό καθώς και οι περιστάσεις υπό τις οποίες δόθηκε η παραίτηση από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο καταγράφονται στο σχετικό ανακριτικό φάκελο από τον υπεύθυνο των ανακρίσεων και προσυπογράφεται από το συλληφθέν πρόσωπο:

Νοείται ότι, σε περίπτωση άρνησης αυτού να προσυπογράψει, ο υπεύθυνος των ανακρίσεων καταγράφει το γεγονός της άρνησης.»

Περαιτέρω, σύμφωνα με το εδάφιο 3 του άρθρου 11 σε περίπτωση παραίτησης από το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο, όπως αυτό προβλέπεται από το άρθρο 3, εξασφαλίζεται ότι:

«(α) Ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος έχει λάβει προφορικά ή εγγράφως σαφή και επαρκή ενημέρωση σε απλή και κατανοητή γλώσσα σχετικά με το περιεχόμενο του συγκεκριμένου δικαιώματος και τις ενδεχόμενες συνέπειες της παραίτησής του από αυτό και

(β) η παραίτησή του από το δικαίωμα αυτό είναι αναμφισβήτητη και οικειοθελής.»

Συνεπώς, η απεμπόληση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικηγόρο πρέπει να είναι εκούσια, να διατυπώνεται κατά τρόπο που δεν επιδέχεται αμφισβήτησης και να τελείται με πλήρη γνώση των συνεπειών της (***Pishchalnikov v. Russia, 24.09.2009, 7025/04***), όπως ορθά ανέφερε η ευπαιδευτη δικηγόρος της εφεσείουσας. Στα ίδια αυτά πλαίσια, σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΔΑ, πρέπει να γίνονται εύλογες ενέργειες ώστε να διασφαλίζεται ότι το ύποπτο ή κατηγορούμενο πρόσωπο έχει πλήρη επίγνωση των δικαιωμάτων του και είναι σε θέση να εκτιμήσει τις συνέπειες της παραίτησης του από αυτά (βλ. ***Panovits v Cyprus, No. 4268/04, 11.12.2018, Akdağ v. Turkey, Appl. No. 74460/10, 17.9.2019***). Τονίζουμε δε, ότι η απεμπόληση, κατά το Άρθρο 9, πρέπει να καταχωρείται σύμφωνα με το δίκαιο του Κράτους Μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (Άρθρο 9 της Οδηγίας), ήτοι εν προκειμένω σύμφωνα με το Άρθρο 11(2)(β).

Αυτά, αν και επρόκειτο για επιβαλλόμενες και επιτακτικές υποχρεώσεις ως ζήτημα διασφάλισης των δικαιωμάτων υπόπτου προσώπου, δεν τηρήθηκαν στην παρούσα περίπτωση, όπως εξηγήσαμε ανωτέρω. Ούτε αξιολογήθηκαν, σε συνδυασμό με τη διαπίστωση αυτή, επαρκώς τα δεδομένα στα οποία έχουμε αναφερθεί, ότι δηλαδή μια 19χρονη σε μια ξένη χώρα, η οποία

κλήθηκε στην Αστυνομία ως παραπονούμενη για διευκρινίσεις, όπως ήταν η θέση της εφεσίβλητης, σε σχέση με προηγούμενες της καταθέσεις, παρέμεινε στον Σταθμό για έξι ολόκληρες ώρες και τις πρωινές πλέον ώρες, η ώρα 01:15 μέχρι 01:29, φέρεται να προβαίνει σε θεληματική κατάθεση, παρά την προηγούμενη εντελώς αντίθετη της στάση. Η αμέσως προηγούμενη, αντίθετη, κατάθεση της είχε αρχίσει η ώρα 19:15 και συμπληρώθηκε, με δύο διαλείμματα των 15 λεπτών έκαστο, η ώρα 23:00.

Παρεμβάλλουμε εδώ μια διχογνωμία η οποία δεν βρίσκουμε να έχει, υπό τις περιστάσεις, ουσιαστική σημασία. Η υπεράσπιση προέβαλλε ενώπιον μας ότι η εφεσείουσα παρέμεινε για έξι ώρες υπό κράτηση. Η απάντηση της εφεσίβλητης ήταν πως εάν αυτό που υπαινίσσεται η υπεράσπιση είναι ότι εκρατείτο παράνομα από την Αστυνομία για έξι ώρες, αυτό είναι κάτι το οποίο προβάλλεται για πρώτη φορά και ότι ο ισχυρισμός αυτός είναι αναληθής, εφόσον η εφεσείουσα συνελήφθη μετά που ομολόγησε. Εκείνο όμως που έχει σημασία είναι ο κοινός τόπος ότι παρέμεινε για έξι ώρες στον Αστυνομικό Σταθμό πριν υπογράψει την κατάθεση της. Με την υπεράσπιση να ισχυρίζεται ότι ήταν πλέον εξαντλημένη και

εξουθενωμένη. Τούτο σε συνδυασμό με το ότι είχε κληθεί απλώς για διευκρινίσεις.

Το Άρθρο 12(2) της Οδηγίας ορίζει ως ελάχιστη υποχρέωση των κρατών μελών, να μεριμνούν ώστε κατά την αξιολόγηση των καταθέσεων που λαμβάνονται κατά παράβαση του δικαιώματος για πρόσβαση σε δικηγόρο, να τηρούνται τα δικαιώματα της υπεράσπισης και η δίκαιη διεξαγωγή της δίκης. Όμως, εν προκειμένω, δεν εξετάζουμε το ζήτημα της παράβασης του δικαιώματος για πρόσβαση σε δικηγόρο κατ' απομόνωση από το σύνολο των περιστάσεων, αλλά ως ευρύτερο ζήτημα θεληματικότητας ή μη και συνεπώς αποδοχής ή μη της κατάθεσης ως μαρτυρία.

Το ζητούμενο, τονίζουμε καταληκτικά, ήταν το κατά πόσον η κατηγορούσα αρχή είχε αποδείξει, υπό το σύνολο των περιστάσεων όπως τις έχουμε περιγράψει, πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας, τη θεληματικότητα της κατάθεσης. Το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν εξέτασε τα πιο πάνω ζητήματα με τον δέοντα τρόπο. Εάν το έπραττε θα μπορούσε να διαπιστώσει ότι παρέμειναν τέτοια κενά και

ασάφειες, ώστε να αποτελούσε εσφαλμένη άσκηση της διακριτικής ευχέρειας του να αποδεχθεί την ομολογία ως μαρτυρία.

Η παράλειψη, εν πάση περιπτώσει, του δικαστηρίου να αναζητήσει ενίσχυση της ορθότητας της ομολογίας.

Αλλά ακόμα και αν θα μπορούσε να ενταχθεί στο μαρτυρικό υλικό ως εκούσια ομολογία, όπως υποδείχθηκε στην **Καυκαρής ν.**

Δημοκρατίας (1990) 2 ΑΑΔ 203:

«...Όσο θεληματική κι αν είναι η κατάθεση του κατηγορούμενου είναι φρόνιμο, όπως ορίζει η νομολογία, να αναζητείται στο βαθμό που είναι δυνατό ενίσχυση της ορθότητας του περιεχομένου της. Έτσι αποκλείεται η πιθανότητα λάθους και συγχρόνως δεν ευθαρρύνονται οι ανακριτικές Αρχές να επιδιώκουν την ομολογία ως εύκολο υποκατάστατο της ανίχνευσης του εγκλήματος. Το περιεχόμενο της ομολογίας κρίνεται όχι μόνο με βάση τη συμφυή αυθεντικότητα των ισχυρισμών που περιέχονται σ' αυτή αλλά και σε συνάρτηση με κάθε άλλη μαρτυρία που τείνει να ενισχύσει ή να καταρρίψει την ορθότητα του περιεχομένου της».

Η εφαρμογή της αρχής συνεπάγεται την υποβολή της κατάθεσης στη βάση της σύγκρισης της με το υπόλοιπο μαρτυρικό υλικό και την επισήμανση των στοιχείων ενοχής του κατηγορούμενου που υποστηρίζουν την αυθεντικότητα της ομολογίας. Όπως τέθηκε το ζήτημα στην **Χαραλάμπους ν Δημοκρατίας (Αρ.1) (2012) 2 ΑΑΔ 370:**

«Είναι στοιχειώδες πως και τη θεληματική ομολογία το Δικαστήριο την αξιολογεί ... Παγίως, λοιπόν, τα Δικαστήρια εξετάζουν την ομολογία σε συσχετισμό προς την υπόλοιπη μαρτυρία και ανάλογα με τη φύση και την ποιότητα της ως ενοχοποιητικής ή αναιρειτικής, αναλόγως. Απαντούν στον κρίσιμο προβληματισμό ως προς το αν αυτή είναι αληθής και αν, εν τέλει, όπως είναι η πεμπουσία του συστήματός μας, η ενοχή του κατηγορουμένου αποδεικνύεται, από την κατηγορούσα αρχή, πέραν από κάθε λογική αμφιβολία».

Εν προκειμένω, όπως προβάλλεται με το λόγο έφεσης 5, το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν βεβαιώθηκε για την αλήθεια του περιεχομένου της ομολογίας ως όφειλε, ανεξαρτήτως του ευρήματος του ότι η προφορική μαρτυρία της εφεσείουσας ήταν αναξιόπιστη. Αντί τούτου, περιορίστηκε στην φραστική αναφορά ότι η ομολογία της εφεσείουσας *«συνάδει με την υπόλοιπη μαρτυρία»* χωρίς να προσδιορίσει τα στοιχεία εκείνα της μαρτυρίας με τα οποία θεωρούσε ότι αυτή συνήδε.

Ο ισχυρισμός της υπεράσπισης ότι το δικαστήριο δεν αντιλήφθηκε ορθά τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος με τρόπο ώστε να παρακωλύει με αδικαιολόγητες διακοπές και επεμβάσεις το έργο της υπεράσπισης και με αποτέλεσμα να παραβιαστεί το δικαίωμα της εφεσείουσας για δίκαιη δίκη.

Είναι η θέση της υπεράσπισης ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο παραγνώρισε και δεν αντιλήφθηκε ορθά τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζει την υπεράσπιση

καθόλη την ακροαματική διαδικασία από του να προβάλλει τη γραμμή της υπεράσπισης ότι η εφεσείουσα δεν έλεγε ψέματα όταν προέβη σε καταγγελία για τον βιασμό της και ότι αυτή ήταν θύμα βιασμού (λόγος έφεσης 2).

Είναι γεγονός ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε επιτρέψει να εισαχθεί μαρτυρία σε σχέση με τον βιασμό, από την ίδια την εφεσείουσα η οποία έδωσε μαρτυρία και στην κυρίως δίκη, προβάλλοντας τους ισχυρισμούς της ότι είχε υποστεί βιασμό. Είχε προηγουμένως ακούσει τη μαρτυρία του ιατροδικαστή Σοφοκλή Σοφοκλέους (MK5), σύμφωνα με τον οποίο δεν υπήρξε βιασμός ή άσκηση βίας που να προκύπτει από βιασμό, εφόσον παρά τις εκχυμώσεις σε διάφορα σημεία του σώματος της εφεσείουσας δεν υπήρχαν κακώσεις στον κόλπο, ούτε στα εξωτερικά γεννητικά όργανα, ούτε στην πρωκτική και περιπρωκτική χώρα που να υποστηρίζουν την εκδοχή της εφεσείουσας ότι υπέστη βιασμό από 12 άτομα, τόσο πρωκτικά όσο και από το αιδοίο. Η ιατροδικαστική έκθεση του δρος Σοφοκλέους κατατέθηκε ως Τεκμήριο 23. Από την άλλη, από πλευράς υπεράσπισης, άκουσε τη μαρτυρία του ιατροδικαστή Μάριου Ματσάκη (MY1), ο οποίος ανέφερε ότι η έκθεση του δρος Σοφοκλέους είχε ελλείψεις και κενά, ότι δεν

παρατηρήθηκαν σωστά οι διάφορες κακώσεις στο σώμα της εφεσείουσας υποδεικνύοντας, μεταξύ άλλων, ότι η απουσία κακώσεων δεν σημαίνει ότι ένα άτομο δεν έχει βιαστεί.

Συνεπώς δεν μπορεί να παραπονείται η υπεράσπιση ότι δεν αφέθηκε να δοθεί μαρτυρία σε σχέση με το ζήτημα του κατ' ισχυρισμό βιασμού. Όμως το παράπονο της εφεσείουσας είναι ότι οι παρεμβάσεις του πρωτόδικου Δικαστηρίου καταδεικνύουν ότι εσφαλμένα θεωρούσε ότι ο ισχυρισμός της εφεσείουσας για βιασμό δεν είχε σχέση με την παρούσα υπόθεση, ενώ στην πραγματικότητα αυτό ήταν το κεντρικό θέμα της κατηγορίας που αντιμετώπιζε, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η προσπάθεια της υπεράσπισης.

Πράγματι, το πρωτόδικο Δικαστήριο είχε επέμβει επανειλημμένα, είτε με δηλώσεις, είτε απαγορεύοντας ερωτήσεις, για να υποδείξει ότι *«δεν δικάζει υπόθεση βιασμού αλλά δημόσιας βλάβης»* και ότι *«δεν θα αποφάσιζε τίποτε για βιασμό»*, *«δεν θα αποφάσιζε αν έγινε ή όχι βιασμός»*.

Το επίδικο αδίκημα ήταν η πρόκληση δημόσιας βλάβης κατά παράβαση του άρθρου 115 που έχει ως ακολούθως:

«115. Όποιος, γνωρίζει ότι δίνει σε οποιοδήποτε αστυνομικό ψευδή κατάθεση σε συνάφεια με κατά φαντασία ποινικό αδίκημα, είναι ένοχος δημόσιας βλάβης, και υπόκειται σε χρηματική ποινή η οποία δεν υπερβαίνει τις χίλιες λίρες ή σε φυλάκιση ενός χρόνου.»

Αντίστοιχο είναι το αδίκημα του section 5(2) του Criminal Law Act 1967 που ισχύει στην Αγγλία και Ουαλία, γνωστό ως «*wasting police time*». Στον Καναδά ορίζεται ως «*public mischief*» (section 140 Criminal Code) όπως ο ορισμός στο αυθεντικό κείμενο του ημέτερου Ποινικού Κώδικα (Criminal Code, Cap.154).

Τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος είναι τα ακόλουθα:

- (α) ένα πρόσωπο δίδει κατάθεση σε οποιοδήποτε αστυνομικό,
- (β) η κατάθεση είναι ψευδής,
- (γ) η κατάθεση αφορά σε ένα φανταστικό αδίκημα και
- (δ) το εν λόγω πρόσωπο ενεργεί εν γνώσει των παραπάνω.

Ασφαλώς επίδικο θέμα δεν ήταν ο βιασμός. Όμως η προσπάθεια της υπεράσπισης ήταν να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η καταγγελία της εφεσείουσας ήταν ψευδής και

αφορούσε σε φανταστικό αδίκημα, τα οποία αποτελούν συστατικά στοιχεία του επιδικίου αδικήματος. Αυτή ήταν η γραμμή υπεράσπισης, όπως επεξηγήθηκε ευστόχως από τη συνήγορο υπεράσπισης σε μια από τις παρατηρήσεις του δικαστηρίου «*ότι δεν δικάζει δίκη βιασμού*», κατά την αντεξέταση του ιατροδικαστή Σοφοκλέους (MK5), (σελ. 262-263 των πρακτικών) ως εξής:

«Δικαστήριο: Δέσμη από ιατροδικαστικές εκθέσεις, θα είναι το Τεκμήριο 25. Ήρτε η ώρα να ξαναπώ κάτι κα Πεκρή. Θα μου ζητήσετε σε τούτην την υπόθεση να κάμω εύρημα για βιασμό ή μη; Τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος το οποίο μελέτησα και ξαναμελέτησα, εν συγκεκριμένα. Φαντάζομαι ξέρετε τα, εμελετήσατε τα. Τι προσπαθείτε να κάμει τώρα για να καταλάβω; Θέλετε να περάσω την απόφαση μου μέσα από εύρημα βιασμού ή όχι; Δεν σας στερώ το δικαίωμα σας να αντεξετάσετε. Την πόρτα για να είμαι ειλικρινής την άνοιξε ο κύριος Δημοσθένους που έφερε τον κύριο Σοφοκλέους. Όμως, κάπου πρέπει να μπει μια τελεία. Εγώ δεν αποφασίζω τίποτε για βιασμό. Ξεκάθαρα πράγματα. Θα δω τη μαρτυρία στην όψη της για το συγκεκριμένο σημείο. Έχω μια κατάθεση, έχω άλλη μαρτυρία, δεν θα μπω να περάσω να κάμω εύρημα για βιασμό ή μη. Έπρεπε να το δείτε τούτο το πράγμα και όχι να με έχετε εδώ να με ταλαιπωρείτε, για να αποφασίσω αν έγινε ή όχι βιασμός. Με όλο τον σεβασμό κα Πεκρή, το είπαμε από την αρχή τούτο το πράγμα. Σας λέω ήρτε ο μάρτυρας εδώ, σας άφησα να κάμει τις ερωτήσεις, κάπου πρέπει να μπει τελεία. Έχω την έκθεση του, είπε κάποια πράγματα, αντεξετάσετε τον, εν θα μπω τωρά σε βάθος, σε τούτη όλην την ιστορία, δεν θα δικάσω βιασμό που με εκάμει να πιστεύω ότι δικάζω βιασμό και έχει δικαίο ο κ. Σοφοκλέους. Να ξέρουμε τι δικάζουμε.

κα Πεκρή: Η μόνη περίπτωση να μην λέει ψέματα η κατηγορούμενη είναι ενδεχομένως να έχει γίνει ο βιασμός.

Δικαστήριο: Αν είναι αυτό το θέμα σας, τότε έχετε δέκα λεπτά να ολοκληρώσετε τις καταληκτικές σας ερωτήσεις και τελειώνει το θέμα. Διότι δεν θα αποφασίσω βιασμό. Τέλος.

κα Πεκρή: Δεν καλούμε το δικαστήριο να αποφασίσει για βιασμό.

Δικαστήριο: Με όλες αυτές τις ερωτήσεις, με τη γραμμή σας, έχει δικαίο ο κ. Σοφοκλέους. Ότι εξετάζουμε υπόθεση βιασμού. Είναι 14:15. Έχετε μέχρι τις 14:25 να ολοκληρώσετε με καταληκτικές σας θέσεις.

κα Πεκρή: Με όλο το σεβασμό κ. Πρόεδρε προσπαθούμε αμφιβολίες να βάλουμε και ότι δεν έγινε σωστή έρευνα.

Δικαστήριο: Το ruling είναι εκεί. Έχετε 10 λεπτά.»

Επίσης κατά την αντεξέταση του Λοχία Χρίστου, όταν του τέθηκε το κατά πόσον θα μπορούσε ο βιασμός να είχε γίνει μετά τις 02:56, ζήτημα που όπως αναφέρουμε παρακάτω σχετίζεται με πλάνο από βίντεο, το οποίο περιλαμβάνεται σε DVD όπου περιλαμβάνονται διάφορα πλάνα που λήφθηκαν από κινητά τηλέφωνα των νεαρών ισραηλινών (Τεκμήριο 3), στο οποίο αμφότερες οι πλευρές έδωσαν καίρια σημασία, παρενέβη το Δικαστήριο αναφέροντας προς τον μάρτυρα, σελ.237-238 των πρακτικών:

«Δικαστήριο: Μην μας εξηγήσετε κύριε, δικάζω βιασμό; Δεν ξέρω τι δικάζω, κα Πεκρή έχετε πέντε λεπτά να ολοκληρώσετε διότι δεν δικάζω υπόθεση βιασμού αλλά δημόσιας βλάβης.

κα Χρ. Πεκρή: Θα προσπαθήσω να ...(διακόπτεται)

Δικαστήριο: Όχι, έχετε πέντε λεπτά, δεν σας ρωτώ.

κα Χρ. Πεκρή: Έχουμε εξηγήσει στο Σεβαστό Δικαστήριο τον λόγο.

Δικαστήριο: Ναι, αλλά έχει τόση ώρα, δεν καταλήγεται κάπου, εγώ δικάζω δημόσια βλάβη, όχι βιασμό, μπήκατε στο βιασμό, σας έδωσε εξηγήσεις, μπαίνετε πιο βαθιά για να σας πει για βιασμό την ώρα που θέλετε, εξήγησε, τέλειωσε.»

Παρά την ορθή τοποθέτηση τότε της συνηγόρου, για προσπάθεια πρόκλησης αμφιβολιών, με την έφεση η ίδια η υπεράσπιση έθεσε ότι η εφεσεύουσα είχε βάρος απόδειξης, στη βάση του ισοζυγίου των πιθανοτήτων, να αποδείξει την ύπαρξη βιασμού. Αυτή την αντίληψη κατέγραψε με τον λόγο έφεσης 3, ότι δηλαδή το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του σημαντική μαρτυρία «η οποία τείνει να αποδείξει στη βάση του ισοζυγίου των πιθανοτήτων την

ύπαρξη βιασμού». Η ίδια αντίληψη μεταφέρθηκε και στην τελική αγόρευση των δικηγόρων υπεράσπισης της εφεσείουσας, όπου αναφέρεται ότι η εφεσείουσα είχε προσπαθήσει να θέσει ενώπιον του πρωτοδίκου Δικαστηρίου τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στις 17.7.2019, για να μπορέσει να στηρίξει τη θέση της ότι η καταγγελία της δεν ήταν ψευδής *«και να αποδείξει τον ισχυρισμό της στο επίπεδο απόδειξης που βαρύνει την εφεσείουσα, ήτοι εκείνο του ισοζυγίου των πιθανοτήτων».* Όμως, το κατά πόσον η καταγγελία είναι ψευδής και δίδεται σε συνάφεια με κατά φαντασία ποινικό αδίκημα αποτελούν συστατικά στοιχεία του αδικήματος, ως προς τα οποία είναι η κατηγορούσα αρχή που έχει το *«νομικό βάρος απόδειξης»* (*legal burden of proof*) με βάση το θεμελιακό κανόνα (***Woolmington v. D.P.P., 25 CR.APP.R. 72***). Ειδικότερα, αναφορικά με το αδίκημα του άρθρου 115 έχουν λεχθεί τα ακόλουθα στη ***Λουκά v. Αστυνομία, Ποιν. Έφ. Αρ. 30/20, ημερ. 10.3.2021:***

«Από το λεκτικό του άρθρου 115 προκύπτει ότι η Κατηγορούσα Αρχή φέρει το βάρος να αποδείξει πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας ότι ο Κατηγορούμενος έχει δώσει κατάθεση σε Αστυνομικό, ότι η κατάθεση αυτή είναι ψευδής όσον αφορά κάποιο ποινικό αδίκημα, αλλά και ότι ο Κατηγορούμενος γνώριζε ότι αυτά τα οποία καταθέτει είναι ψευδή. Δηλαδή, ότι γνώριζε ότι δεν έχει στην πραγματικότητα διαπραχθεί το αδίκημα για το οποίο γίνεται η καταγγελία.»

Η υπεράσπιση δεν είχε «αποδεικτικό βάρος απόδειξης» (*evidential burden of proof*) ώστε να έπρεπε να στοιχειοθετήσει επί του ισοζυγίου των πιθανοτήτων τη διάπραξη βιασμού. Ό,τι αρκούσε για την υπεράσπιση ήταν να προκληθούν αμφιβολίες ως προς το κατ' ισχυρισμό ψευδές της κατάθεσης της εφεσείουσας και όχι η τελευταία να αποδείξει, στο ισοζύγιο των πιθανοτήτων, την αλήθεια της, ότι δηλαδή είχε υποστεί ομαδικό βιασμό.

Παρά ταύτα, οι συχνές και έντονες αναφορές του πρωτόδικου Δικαστηρίου ότι δεν δικάζε υπόθεση βιασμού αλλά υπόθεση δημόσιας βλάβης, είναι στοιχείο που τείνει να καταδείξει πως δεν είχε κατά νου ότι αρκούσε για την υπεράσπιση να δημιουργήσει εύλογες αμφιβολίες αναφορικά με το συστατικό στοιχείο της ψευδούς κατάθεσης και άρα ότι η προσπάθεια της υπεράσπισης ήταν να καταδείξει ότι ήταν πιθανή η διάπραξη βιασμού και όχι να μετατρέψει τη δίκη, σε δίκη με επίδικο θέμα το βιασμό. Οι αναφορές δε του Δικαστηρίου γίνονταν με τέτοιο έντονο τρόπο και με διακοπές ώστε να ισχυρίζεται τώρα η εφεσείουσα ότι δεν έτυχε δίκαιης δίκης, ότι έτυχε άδικης δικαστικής μεταχείρισης, ότι αντιμετώπισε εκθρότητα και αγένεια από το Δικαστήριο και ότι η καταδίκη ήταν εν γένει άδικη και επισφαλής.

Σε ότι αφορά τις παρεμβάσεις από το εκδικάζον Δικαστήριο οι σχετικές αρχές έχουν συνοψιστεί στη **Σιλβέστρου ν. Αστυνομίας (1996) 2 ΑΑΔ 151** ως εξής:

«Τα όρια παρέμβασης του δικαστηρίου οριοθετούνται στην **Evangelou and Another v. Ambizas and Another (1982) C.L.R. 41, 42**. Υποδεικνύεται ότι το δικαστήριο μπορεί να παρεμβαίνει για να διασφαλίσει ότι η διαδικασία ακολουθεί την πορεία που προδιαγράφεται από τους κανόνες αποδείξεως και δικονομίας. Ωστόσο πρέπει ν' αποφεύγει να παρεμβαίνει πέρα από τα όρια που υποδεικνύονται πιο πάνω και ειδικά πρέπει να αποφεύγει τα αχρείαστα σχόλια τα οποία δυνατόν θα δημιουργούν την εντύπωση ότι κατέρχεται στην αρένα της δίκης. Πρέπει απαραίτητως να μένει μακριά από τη διένεξη που ξεδιπλώνεται ενώπιον του και να διατηρεί αυστηρά τη θέση του διαιτητή στη διάρκεια ολόκληρης της διαδικασίας.[...]

Πρέπει να τονιστεί ότι η οποιαδήποτε παρέμβαση του δικαστηρίου πρέπει να εξετάζεται υπό το πρίσμα του άρθρου 30.2 του Συντάγματος. Μόνο σε περίπτωση που οι παρεμβάσεις τείνουν να καταδείξουν ότι ένας κατηγορούμενος δεν έχει τύχει ανεπηρέαστης δίκης δικαιολογείται ακύρωση της καταδίκης.[...]

Παρεμβάσεις από τον Δικαστή στη διάρκεια της δίκης οδηγούν σε ακύρωση της καταδίκης, οσάκις ο δικαστής "το έχει καταστήσει αδύνατο για το συνήγορο υπεράσπισης να κάμει το καθήκον του και οσάκις οι επεμβάσεις είχαν αποτελεσματικά εμποδίσει τον κατηγορούμενο ή οποιοδήποτε από τους μάρτυρες του από του να πουν την ιστορία τους με το δικό τους τρόπο" (Archbold, πιο πάνω, παρά. 7-72).»

Ως προς τις συνέπειες των παρεμβάσεων η νομολογία μας (**Κλεάνθους ν. Αστυνομίας (1998) 2 ΑΑΔ 31**) παραπέμπει στο σύγγραμμα Archbold, *Criminal Pleading, Evidence and Practice*, 1993:

«Στην παραγ. 7-72 του ιδίου συγγράμματος καταγράφονται οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες το Εφετείο θα ακυρώσει την καταδίκη λόγω των παρεμβάσεων του δικαστή:

*"Interventions by the judge during a trial will lead to the quashing of a conviction (i) when they have invited the jury to disbelieve the evidence for the defence in such strong terms that the mischief cannot be cured by the common formula in the summing up that the facts are for the jury, and that they may disregard anything said on the facts by the judge with which they do not agree; (ii) when they have made it impossible for defending counsel to do his duty; (iii) when they have effectively prevented the defendant or a witness for the defence from telling his story in his own way: **R. v. Hulusi and Purvis**, 58 Cr. App. R. 378."*

Σε ελεύθερη μετάφραση:

*"Παρεμβάσεις από το δικαστήριο στη διάρκεια της δίκης θα οδηγήσουν στην ακύρωση της καταδίκης (i) όταν έχουν καλέσει τους ενόρκους να μην πιστέψουν την μαρτυρία της υπεράσπισης με τόσο έντονο τρόπο έτσι που η βλάβη να μη μπορεί να θεραπευθεί από την κοινή φόρμουλα σύμφωνα με την οποία τα γεγονότα είναι για τους ενόρκους και ότι μπορούν να αγνοήσουν οτιδήποτε το οποίο είπε ο δικαστής για τα γεγονότα με το οποίο δεν συμφωνούν (ii) όταν έχουν καταστήσει αδύνατο για τον συνήγορο υπεράσπισης να κάμει το καθήκον του (iii) όταν ουσιαστικά έχουν παρεμποδίσει του κατηγορούμενο ή μάρτυρα υπεράσπισης από του να διηγηθεί την ιστορία του με το δικό του τρόπο: **R. v. Hulusi and Purvis**, 58 Cr. App. R. 378."*

Οι παρεμβάσεις, εν προκειμένω, ήταν συχνές και ανεπιτήρητες, εφόσον, αν και δεν εμποδίστηκε η υπεράσπιση να προσφέρει τη μαρτυρία της, έφερναν προσκόμματα και κατέστησαν πρακτικά

αδύνατη την προσπάθεια της τουλάχιστον για πρόκληση εύλογης αμφιβολίας σε ότι αφορά το ψευδές της καταγγελίας της εφεσείουσας. Υπ' αυτή την έννοια η καταδίκη κρίνεται ως επισφαλής χωρίς να διασώζεται, υπό τις περιστάσεις, από το γεγονός ότι η εφεσείουσα κρίθηκε αναξιόπιστη.

Η απόρριψη της εκδοχής της εφεσείουσας και ζητήματα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν εύλογες αμφιβολίες αλλά παραβλέφθηκαν από το πρωτόδικο Δικαστήριο.

Προβάλλεται με την έφεση ότι το πρωτόδικο Δικαστήριο χωρίς ορθή αιτιολογία, εσφαλμένα και αδικαιολόγητα απέρριψε τη μαρτυρία της εφεσείουσας, εξετάζοντας την με αντεστραμμένο το βάρος απόδειξης. Προβάλλεται περαιτέρω ότι έστω και αν το Δικαστήριο δεν έκανε αποδεκτή τη μαρτυρία της εφεσείουσας, το βάρος απόδειξης συνέχιζε να βαραίνει την κατηγορούσα αρχή, έτσι ώστε αν παρέμενε στο τέλος αμφιβολία ως προς την ενοχή της εφεσείουσας θα έπρεπε να αθωωθεί.

Όπως θα σημειώσουμε κατωτέρω το Δικαστήριο έλαβε ως σημαντικό κριτήριο για την αρνητική αξιολόγηση της μαρτυρίας της εφεσείουσας την πεπλανημένη αντίληψη ότι ήταν η θέση της πως ο

βιασμός έλαβε χώρα η ώρα 00:30. Η ίδια αυτή αντίληψη, όπως επίσης θα σημειώσουμε κατωτέρω, είχε εγείρει υποψίες και στο Λοχία Χρίστου, ώστε το βράδυ στις 27.7.2019 προς 28.7.2019 η εφεσείουσα να μετατραπεί από παραπονούμενη σε ύποπτη και τελικά σε κατηγορούμενη. Επίσης παρακάτω θα αναφερθούμε σε ζητήματα που θα μπορούσαν να προκαλέσουν εύλογες αμφιβολίες και παραβλέφθηκαν από το Δικαστήριο κατά την αξιολόγηση της μαρτυρίας και την εκτίμηση της όλης υπόθεσης. Εν πάση όμως περιπτώσει είναι ορθή η θέση της υπεράσπισης ότι η απόρριψη της εκδοχής ενός κατηγορούμενου δεν οδηγεί αφ' εαυτής και μόνο σε συμπέρασμα ενοχής, εφόσον δεν είναι αυτός που έχει το βάρος να αποδείξει την αθωότητα του (***Woolmington v D.P.P. 25 Cr. App. R. 72, Charitonos and Others v. The Republic CLR 40***). Η αποτυχία της υπεράσπισης είναι μοιραία μόνο στο βαθμό που η υπόθεση της κατηγορούσας αρχής παραμένει ακλόνητη και επαρκώς ισχυρή στο τέλος ώστε να οδηγήσει σε καταδίκη (***Kafalos v. The Queen 19 CLR 121***).»

Ακόμα και στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι η εφεσείουσα είπε ψέματα, όπως έκρινε το πρωτόδικο Δικαστήριο, η νομολογία καταδεικνύει ότι η προσφυγή στο ψεύδος και η απόρριψη της

εκδοχής ενός κατηγορούμενου δεν στοιχειοθετεί θετικά τα συστατικά στοιχεία του αδικήματος, ούτε και συνιστά αφ' εαυτής στοιχείο περιστατικής μαρτυρίας. Μπορεί υπό προϋποθέσεις να αποτελέσει περιστατική ή ακόμα και ενισχυτική μαρτυρία (**Κωνσταντίνου v. Δημοκρατίας (1999) 2 AAD 260, Μιχαηλίδης v. Δημοκρατίας (1989) 2 AAD 172, R. v. Goodway [1993] 4 All E.R. 894, R. v. Lucas [1981] 2 All E.R. 1008**). Δεν προσμετρά όμως ως ενοχοποιητική μαρτυρία άνευ ετέρου. Είναι χαρακτηριστικό το ακόλουθο απόσπασμα από την υπόθεση **R. v. Broadhurst [1964] A.C. 441**, για τη σημασία που μπορεί να αποδοθεί στα ψεύδη ενός κατηγορουμένου:

«It is very important that a jury should be carefully directed upon the effect of a conclusion, if they reach it, that the accused is lying. There is a natural tendency for a jury to think that if an accused is lying, it must be because he is guilty, and accordingly to convict him without more ado. It is the duty of the judge to make it clear to them that this is not so. Save in one respect, a case in which an accused gives untruthful evidence is no different from one in which he gives no evidence at all. In either case the burden remains on the prosecution to prove the guilt of the accused. But if upon the proved facts two inferences may be drawn about the accused's conduct or state of mind, his untruthfulness is a factor which the jury can properly take into account as strengthening the inference of guilt. What strength it adds depends, of course, on all the circumstances and especially on whether there are reasons other than guilt that might account for untruthfulness.»

Σε ελεύθερη μετάφραση:

«Είναι πολύ σημαντικό οι ένορκοι να καθοδηγούνται με προσοχή αναφορικά με το αποτέλεσμα του ευρήματος τους, εάν καταλήξουν σε τέτοιο εύρημα, ότι ο κατηγορούμενος ψεύδεται. Είναι φυσική η τάση οι ένορκοι να σκέφτονται ότι αν ο κατηγορούμενος ψεύδεται, τούτο οφείλεται στο γεγονός ότι είναι ένοχος και συνεπακόλουθα τον καταδικάζουν άνευ ετέρου. Εκτός από μια περίπτωση, η περίπτωση του κατηγορούμενου που δίδει αναληθή μαρτυρία δεν διαφοροποιείται από την περίπτωση εκείνου που δεν δίδει καθόλου μαρτυρία. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις το βάρος παραμένει επί της κατηγορούσας αρχής να αποδείξει την ενοχή του κατηγορουμένου. Αλλά εάν επί των αποδεδειγμένων γεγονότων δύο συμπεράσματα μπορούν να συναχθούν σε σχέση με τη συμπεριφορά ή τη νοητική στάση του κατηγορούμενου, η αναλήθεια του είναι παράγοντας του οποίου οι ένορκοι μπορούν δεόντως να λάβουν υπόψη ως ενισχυτικό του συμπεράσματος ενοχής. Πόση σημασία θα προσδοθεί εξαρτάται βέβαια από το σύνολο των περιστάσεων και ειδικότερα από το κατά πόσο υπάρχουν άλλοι λόγοι από την ενοχή που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για την αναλήθεια.»

Εν προκειμένω, το πρωτόδικο Δικαστήριο περιορίστηκε στην αρνητική αξιολόγηση της μαρτυρίας της εφεσείουσας, χωρίς να εξετάσει το κατά πόσο τούτο θα μπορούσε να έχει αντίκτυπο στην ετυμηγορία με τον τρόπο που αναγνωρίζεται από τη νομολογία.

Συνεπώς, υπό τις περιστάσεις, έστω και αν το πρωτόδικο Δικαστήριο έκρινε την εφεσείουσα ως αναξιόπιστη, το τελικό ερώτημα θα πρέπει να είναι κατά πόσο η μαρτυρία της κατηγορούσας αρχής,

εξαιρουμένης πλέον της ομολογίας, είναι επαρκώς ισχυρή ώστε να οδηγήσει στην καταδίκη της εφεσείουσας.

Η ώρα διάπραξης του κατ' ισχυρισμό βιασμού είχε καταλυτική σημασία για την Αστυνομία, αφού η αντίληψη της, με βάση τις καταθέσεις της εφεσείουσας, ότι ο βιασμός έλαβε χώρα στις 17.7.2019 η ώρα 00:30, ήγειρε υποψίες στον Λοχία Χρίστου ότι η καταγγελία της περί βιασμού της ήταν ψευδής, εφόσον η εφεσείουσα παρουσιάζεται πολύ αργότερα, η ώρα 02:56 το ίδιο βράδυ, στο βίντεο (Τεκμήριο 3) να συνομιλιάζεται συναινετικά με ένα από τους ισραηλινούς. Οπότε η εφεσίβλητη χαρακτηρίζει το εν λόγω βίντεο ως «*καταπελτικό*» στοιχείο εναντίον της εφεσείουσας, το οποίο επιβεβαιώνει την αλήθεια του περιεχομένου της ομολογίας της και διαψεύδει τα όσα αυτή κατήγγειλε. Το ίδιο όμως βίντεο επικαλείται και η εφεσείουσα προς την αντίθετη κατεύθυνση. Ειδικότερα, σύμφωνα με την έκθεση του Α/Αστυφ. Νικολεττή (Τεκμήριο 1) που περιγράφει τις σκηνές στο βίντεο, το επίμαχο πλάνο που είναι και το τελευταίο βίντεο (ώρα 02:56) «*δείχνει την FREYA να κάθεται στον Shimon (Μαρτυρία Sem) και κάποιους νεαρούς να μπαίνουν εντός δωματίου και να τους διώχνουν από το δωμάτιο.*»

Η Αστυνομία, όπως έχουμε αναφέρει, εξέλαβε ως δεδομένο ότι ο βιασμός έγινε η ώρα 00:30, όπως θεώρησε ότι προέκυπτε από τις καταθέσεις της εφεσείουσας. Η εφεσείουσα δεν προσδιορίζει την ώρα του βιασμού στις καταθέσεις της. Η αναφορά στην ώρα 00:30, στην πρώτη κατάθεση της ημερομηνίας 17.7.2019, δεν αναφέρεται στην ώρα του βιασμού, όπως φαίνεται από το ακόλουθο απόσπασμα της εν λόγω κατάθεσης, τον οποίο η εφεσείουσα τοποθέτησε χρονικά μετά το τελευταίο βίντεο:

«On the 17th of July 2019 at about 00:30, I was quite drunk but not irresponsibly whilst socializing outside. As it was very warm where we live compared to outside, and as I was lying on the concrete yard with my friends of the hotel, Sam came up to me and poked my nose and he walked up to the corner and asked me to follow him. He asked to talk to me so then we went to the hotel room and we went into the bed after having a conversation about my phone being broken. He pulled my clothes off when we got in, I left my bodysuit on.»

Αντεξεταζόμενος, ο Λοχίας Χρίστου ανέφερε ότι μετά που ήρθε σε γνώση της Αστυνομίας το τελευταίο βίντεο, ζητήθηκε από την εφεσείουσα *«να ... διευκρινίσει αυτό το για την ώρα, γιατί μπορεί να έκανε λάθος η κοπέλα όσον αφορά την ώρα»*. Κληθείς δε να δει τη συμπληρωματική κατάθεση της εφεσείουσας ημερομηνίας 27.7.2019 και να υποδείξει το σημείο που της ζητήθηκε να διευκρινίσει την ώρα ο Λοχίας Χρίστου απάντησε:

«Εντάξει, επειδή δεν είμαι εγώ που την έγραψα, δεν θυμάμαι ακριβώς τι γράφει, αλλά στην κατάθεση για εκείνο το βράδυ, μας δείχνει τις κινήσεις της η κοπέλα, μας λέει ότι πήγε κάτω στην Αγία Νάπα, βρέθηκαν σε ένα σημείο με φίλους της, βρήκε τον ένα τον

Ισραηλίτη ο οποίος ήταν αγκρισμένος μαζί της...ήνταμπου μας είπε, εν αθυμούμαι ακριβώς τι μας είπε και ότι πήγε για να μπει σε ένα συγκεκριμένο νυχτερινό κέντρο και εκεί της είπαν ότι εν κλειστό και θα ανοίξουν η ώρα 02:00, η ώρα 13:00, 13:00, τι ώρα ήταν τζιαί έφυε τζιαί επήε περπατητή πίσω στο ξενοδοχείο της τζιαί τζιαμέ συναντήθηκε με τον Ισραηλίτη και πήγαν στο δωμάτιο και αμέσως επιτέθηκε της και μπήκαν και άλλοι και έκαναν τον βιασμό. Με βάση αυτό, χρονικά τοποθέτησε τον εαυτό της στο δωμάτιο πριν τις 02:00 και όχι 12:00».

Ήταν με αυτό τον τρόπο, είπε, που διευκρινίστηκε η ώρα. Τον χρόνο τον «έβγαλε» η ίδια η εφεσείουσα. Είπε σχετικά ο μάρτυρας: «*Στα club στην Αγία Νάπα ανοίγουν η ώρα 01:30, άρα αν πήγε και της είπαν “θα ανοίξουμε η ώρα 01:30”, άρα πήγε πριν τις 01:30, δεν θυμάμαι ακριβώς πώς μας το είπε*».

Σε αυτό το σημείο παρενέβη το Δικαστήριο ενώ ο μάρτυρας ανιεξεταζόταν σε καίριο ζήτημα για να του υποδείξει από την κατάθεση της εφεσείουσας «*Τρίτη σελίδα πάνω ψηλά, τέταρτη-πέμπτη γραμμή*.» Και συνέχισε ο μάρτυρας:

«Ότι ήταν με φίλους της, ότι θα βρέθηκαν και κάτι της είπε και ένιωσε και προσβεβλημένη, ότι έκλεισαν...είπε του Sem ότι θα βρεθούν μετά στο ξενοδοχείο γιατί ήθελε να φύγει και πήγε στο club Prestige, δεν μπήκαν γιατί οι πόρτες ανοίγουν η ώρα 02:00, ήταν νωρίς, “επέστρεψα πίσω...(διαβάζει)...πήγασιν”».

Τα πλάνα σε βίντεο (DVD) Τεκμήριο 3.

Τελικά δε το Δικαστήριο έλαβε ως σημαντικό κριτήριο για την αρνητική αξιολόγηση της μαρτυρίας της εφεσείουσας την ώρα 00:30,

σε συνάρτηση με την ώρα 02:56 που φαίνεται στο τελευταίο βίντεο (DVD) να κάθεται πάνω στον Sam (έτσι αναφέρεται στην πρωτόδικη απόφαση το πρόσωπο που στο Τεκμήριο 1 καταγράφεται ως Shimon ή ως Sem, όπως Sem καταγράφεται και στη μαρτυρία του Λοχία Χρίστου) και να κάνει συναινετικό σεξ. Δεν έλαβε όμως υπόψη ότι κατά τον ίδιο χρόνο (ώρα 02:56) οι άλλοι δεν ήταν ευπρόσδεκτοι. Ο Α/Αστυφ. Νικολεττής, ο οποίος ετοίμασε το Τεκμήριο 1, δέχθηκε αντεξεταζόμενος, όπως καταγράφεται στην πρωτόδικη απόφαση, ότι *«την ημέρα που καταγγέλθηκε ο βιασμός από την κατηγορούμενη υπάρχει ένα βίντεο εκείνης της ημερομηνίας, το οποίο φαίνεται η κατηγορούμενη με κάποιο πρόσωπο και άλλα πρόσωπα να προσπαθούν να εισέλθουν στο δωμάτιο, τα οποία όμως δεν ήταν καλοδεχούμενα, αντιθέτως τους έδιωχναν.»*

Επίσης, δεν έλαβε υπόψη ότι σε όλα τα πλάνα και σε όλους τους χρόνους του DVD (13 - 17.7.2019) η εφεσείουσα φαίνεται να συνουσιάζεται ή να προβαίνει σε στοματικό έρωτα μόνο με τον Shimon. Ακόμα και σε ένα πλάνο που δεν φαίνεται το πρόσωπο του άντρα, ο Α/Αστυφ. Νικολεττής σημείωσε στην έκθεση του ότι σύμφωνα με μαρτυρίες πρόκειται για τον Shimon. Δεν υπάρχει πλάνο στο οποίο η εφεσείουσα να συμμετέχει σε ομαδική συνουσία,

ενώ προσφέρθηκε από την κατηγορούσα αρχή επιστημονική μαρτυρία ότι ανευρέθηκε σε χρησιμοποιημένα προφυλακτικά και σε σεντόνι από κρεβάτι στο δωμάτιο του Shimon, ως επίσης σε εσώρουχα της εφεσείδουσας αλλά και σε επιχρίσματα από το πρόσωπο της, εκτός από γενετικό υλικό της εφεσείδουσας, γενετικό υλικό και/ή σπερματικά κύτταρα και/ή ΕΑΠ (ειδικό αντιγόνο προστάτη το οποίο δεικνύει την παρουσία σπερματικού υγρού) προερχόμενα από τέσσερις ισραηλινούς, περιλαμβανομένου του Shimon (Τεκμήριο 18, Αποτελέσματα Επιστημονικής Εξέτασης Τεκμηρίων του Ινστιτούτου Νευρολογίας και Γενετικής Κύπρου, Εργαστήριο Δικανικής Γενετικής). Σύμφωνα με τον Λοχία Χρίστου, ο οποίος κατέθεσε το εν λόγω Τεκμήριο, οι ταυτοποιήσεις στα προφυλακτικά που βρέθηκαν στο δωμάτιο αφορούσαν τρεις ή τέσσερις από τους υπόπτους για βιασμό. Επίσης σε ένα προφυλακτικό εντοπίστηκε σπερματικό υγρό πέραν του ενός ατόμου.

Λαμβάνοντας υπόψη τα βίντεο διαφόρων ημερών το Δικαστήριο θεώρησε ότι πρόκειται για «πραγματική μαρτυρία [που] μιλά από μόνη της» αναφορικά με το τι ακριβώς είχε γίνει μεταξύ της εφεσείδουσας και των ισραηλινών, μεταξύ 13-17 Ιουλίου. Προς τούτο παραπέμπει σε πλάνα/βίντεο, όπου φαίνεται:

«...να κάνει σεξ με τον Sam καθημενη ανάσκελα πάνω του, ενώ περιτριγυρίζονται από άλλα γυμνά νεαρά πρόσωπα που την χαστουκίζουν στα οπίσθια της, με εμφανείς τις συνέπειες των χαστουκιών (έντονη ερυθρότητα) και με την ίδια όχι μόνο να το δέχεται αλλά και σε κάποιο βαθμό φαίνεται να το απολαμβάνει βγάζοντας κραυγές ηδονής. Σε άλλο βίντεο της ίδιας ημέρας φαίνεται κάποιος στο πρόσωπο της γυμνός και άλλα πρόσωπα στο δωμάτιο, ένας μάλιστα της πιάνει το στήθος. Επίσης σε τρίτο βίντεο φαίνεται να ντύνεται άνετα μπροστά από διάφορα πρόσωπα.»

Αυτή όμως η μαρτυρία αφενός αφορά σε πλάνα προηγούμενων ημερομηνιών και αφετέρου το μοναδικό πλάνο της κρίσιμης ημερομηνίας 17.7.2019 περιγράφεται στο Τεκμήριο 1 και στη μαρτυρία Νικολεττή, ως ανωτέρω. Τα προηγούμενα πλάνα που καταδεικνύουν σεξουαλική ελευθεριότητα χωρίς μέτρο, η οποία αναμφίβολα για πολλούς δεν είναι αποδεκτή, δεν θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εύρημα, και μάλιστα με την ισχύ της πραγματικής μαρτυρίας, ότι η καταγγελία της εφεσείουσας για βιασμό ή βιασμούς στο συγκεκριμένο χρόνο ήταν ψευδής.

Καταθέσεις αναφορικά με την ψυχολογική κατάσταση της εφεσείουσας μετά τους κατ' ισχυρισμόν της βιασμούς.

Κατά την αντεξέταση του Λοχία Χρίστου ρωτήθηκε κατά πόσον είχε λάβει υπόψη τις καταθέσεις τριών προσώπων τα οποία

περιγράφουν την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η εφεσείουσα η ώρα 03:30 στις 18.7.2019. Ακολούθησαν τα εξής:

- «Ε. Λάβατε επίσης υπόψιν τις καταθέσεις των μαρτύρων; Θα σας δείξω καταθέσεις που λάβατε, το τεκμήριο της Rebeca Jacob. Λάβατε υπόψιν σας τις καταθέσεις αυτών των τριών προσώπων που λήφθηκαν καταθέσεις οι οποίοι περιγράφουν την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η κατηγορούμενη η ώρα 03:30 το πρωί;
- Α. Τις είχα υπόψιν μου αυτές τις καταθέσεις. Τι εννοείτε;
- Ε. Πώς ήταν η ψυχολογική της κατάσταση, η αντίδραση, ο πανικός που βρισκόταν που έκλαιγε;
- Α. Ναι, τα έλαβα υπόψιν μου.
- Ε. Κύριε Πρόεδρε, επιθυμώ να γίνουν Τεκμήριο αυτές οι καταθέσεις, για να είναι ενώπιον του Δικαστηρίου σας το περιεχόμενο τους.

Κος Δημοσθένους: Δεν υπάρχει ένσταση κύριε Πρόεδρε.»

Κατόπιν τούτου οι τρεις καταθέσεις έγιναν τεκμήρια 19, 20 και 21 αντίστοιχα. Στις καταθέσεις τεκμήριο 20 (που δόθηκε από άγγλο που διέμενε στο ίδιο ξενοδοχείο) και τεκμήριο 21 (που δόθηκε από αγγλίδα που διέμενε στο ίδιο δωμάτιο με την εφεσείουσα) περιλαμβάνονται αναφορές σε σχέση με την ψυχολογική κατάσταση της εφεσείουσας μετά τον κατ' ισχυρισμόν βιασμό, αλλά και αυτοενισχυτικές δηλώσεις της ίδιας. Δεν θα επεκταθούμε στις δηλώσεις αυτές, εφόσον, όπως καταγράφεται στην πρωτόδικη απόφαση, ο λόγος που ζήτησε η υπεράσπιση να κατατεθούν οι εν λόγω καταθέσεις ήταν για να καταδειχθεί η ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η εφεσείουσα η ώρα 03:30 το πρωί και όχι υπό την έννοια του άμεσου παραπόνου. Περιοριζόμενοι στις αναφορές

για την εικόνα που παρουσίαζε, σημειώνουμε ότι η εφeseίουσα περιγράφεται να βρίσκεται σε κατάσταση αναστάτωσης και υστερίας, να είναι τρομοκρατημένη, να κλαίει, να έχει καταρρεύσει στο πάτωμα.

Θα εξετάσουμε τη βαρύτητα της κατάθεσης, τεκμήριο 19, που προέρχεται από γιατρό ο οποίος εργάζεται σε ιδιωτική κλινική που στεγάζεται στο ξενοδοχείο όπου διέμενε η εφeseίουσα. Αναφέρει τα εξής:

«...η ώρα 03:33 από κάποιο άντρα που μιλούσε Αγγλικά και μου ζήτησε να έλθω στο ιατρείο της κλινικής μας γιατί χρειαζόταν βοήθεια. Σχεδόν αμέσως αφίχθηκα στο ιατρείο της κλινικής όπου συνάντησα τρεις κοπέλλες από Αγγλία και δύο αγόρια από Αγγλία. Η μια κοπέλα βρισκόταν σε πανικό, μία από τις φίλες της μου είπε ότι έπεσε θύμα βιασμού. Η κοπέλα που ήταν σε πανικό έκλαιγε και αρνείτο να την πλησιάσω. Λόγω της κατάστασης αυτής, δηλαδή ότι η κοπέλα που έπρεπε να εξετάσω δεν με άφηνε να την πλησιάσω εισηγήθηκα στους συνοδούς της να κάτσουν στον καναπέ του ιατρείου, να ηρεμήσει, να της δώσουν λίγο νερό να πει και εγώ κάλεσα την Αστυνομία. Μετά μια από τις φίλες της μου ανέφερε ότι της έδωσε ηρεμιστικά και ύστερα από λίγο ήρθαν στο μέρος περιπολικά της Αστυνομίας και τους παρέλαβαν. ...»

Το πρωτόδικο Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του τις καταθέσεις αυτές, με το ακόλουθο σκεπτικό:

«...Κατ' αρχήν επαναλαμβάνεται πως κανένα εκ των προσώπων που αφορούν οι καταθέσεις δεν προσήλθε στο Δικαστήριο για να καταθέσει, ούτε και δόθηκε κάποια δικαιολογία για τούτο. Ο λόγος που ζήτησε η υπεράσπιση να κατατεθούν οι εν λόγω καταθέσεις ήταν για να καταδειχθεί (σύμφωνα με τις υποβολές στον ΜΚ4) «η ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η κατηγορούμενη η ώρα 03:30 το πρωί» και «ο πανικός που βρισκόταν που έκλαιγε».

Το κατά πόσο όμως ήταν ή όχι σε πανικό η κατηγορούμενη ή ποια ήταν η ψυχολογική της κατάσταση δεν είναι κάτι που μπορεί να εξαχθεί ως εύρημα ή συμπέρασμα θεωρώ από μια γενική αναφορά που κάποιος τρίτος έκαμε σε μια κατάθεση, όταν αυτός ο τρίτος δεν προσέρχεται ποτέ στο Δικαστήριο για να εξεταστεί και να αντεξεταστεί επί αυτής του της εκτίμησης ώστε η μαρτυρία του να αξιολογηθεί υπό το φως του συνόλου της μαρτυρίας αλλά και της σχέσης που μπορεί να έχει ή να μην έχει με το πρόσωπο που επικαλείται τη μαρτυρία του. Υπενθυμίζω ότι η Pearce ήταν συγκάτοικος και φίλη της κατηγορούμενης, στοιχείο το οποίο δεν μπορεί να αγνοηθεί και ότι ο Davies ήταν ένα πρόσωπο που απλά μετέφερε τι του λέχθηκε από την κοπέλα που έκλαιγε. Από εκεί και πέρα σημειώνω την αναφορά του Σεργίου ότι μια από τις 3 κοπέλες, χωρίς να διευκρινίζεται ποια, του είπε ότι η κοπέλα που ήταν σε πανικό έπεσε θύμα βιασμού και δεν μίλησε καθόλου με την τελευταία, ενώ η Pearce λέει κάτι άλλο.

Με αυτά υπόψη λοιπόν θεωρώ πως η φύση της μαρτυρίας τους και οι συνθήκες της εμπλοκής τους στην υπόθεση ή με την κατηγορούμενη καθιστούσε επιβεβλημένη την παρουσία των προσώπων αυτών στο Δικαστήριο προκειμένου να αξιολογηθούν και να μπορέσει το Δικαστήριο να εξαγάγει ασφαλή ευρήματα και συμπεράσματα. Ίσως εκ του περισσού, υπενθυμίζω εδώ ότι σε μια ποινική δίκη η βαρύτητα σε μια εξ' ακοής μαρτυρία προσεγγίζεται με περισσή φειδώ ενόψει του καθήκοντος του Δικαστηρίου να διασφαλίσει δίκαιη δίκη. Κοντολογίς στις συγκεκριμένες καταθέσεις, επαναλαμβάνω, δεν θα αποδοθεί καμία βαρύτητα.»

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του περί Αποδείξεως Νόμου, Κεφ. 9, ανεξάρτητα από τις διατάξεις οποιουδήποτε άλλου Νόμου, η εξ ακοής μαρτυρία δεν αποκλείεται από οποιαδήποτε διαδικασία ενώπιον οποιουδήποτε Δικαστηρίου, απλώς και μόνο διότι αυτή είναι εξ ακοής, τηρουμένης της ευχέρειας του Δικαστηρίου σε ποινική διαδικασία να μην αποδεχθεί εξ ακοής μαρτυρία, αν κρίνει ότι τούτο εξυπηρετεί τους σκοπούς ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Το άρθρο 27 αποδίδει στο Δικαστήριο ευρεία διακριτική ευχέρεια να αξιολογήσει τη βαρύτητα που θα προσδοθεί σε εξ ακοής μαρτυρία,

ορίζοντας ότι το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη το σύνολο των περιστάσεων από τις οποίες μπορεί εύλογα να συναχθεί συμπέρασμα αναφορικά με την αποδεικτική αξία της εν λόγω μαρτυρίας. Περιπλέον, παραθέτει κατά τρόπο ενδεικτικό αριθμό κριτηρίων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της βαρύτητας που θα προσδοθεί σε εξ ακοής μαρτυρία. Ως τέτοιο κριτήριο, αναφέρεται, πρώτο στη σειρά, το κατά πόσο θα ήταν εύλογο και εφικτό ο διάδικος που έχει προσαγάγει τη μαρτυρία, να είχε κλητεύσει ως μάρτυρα στη διαδικασία το πρόσωπο που έκαμε την αρχική δήλωση. Πρόκειται για το κριτήριο το οποίο έλαβε καθοριστικά, αν όχι αποκλειστικά, υπόψη το πρωτόδικο Δικαστήριο.

Η αξία της μαρτυρίας για αναστάτωση («*distress*») που δείχνει ένα άτομο παραπονούμενο για σεξουαλικό αδίκημα, εκτιμάται στο πλαίσιο του συνόλου της μαρτυρίας, ώστε να αποφασιστεί κατά πόσον η εικόνα της ψυχολογικής κατάστασης που παρουσίαζε ήταν γνήσια και δεν ήταν το αποτέλεσμα μέθης ή εκδήλωση θεατρinioυ και περαιτέρω ότι συσχετιζόταν με το βιασμό και δεν οφειλόταν σε άλλο λόγο, ως λ.χ. στο ότι μετάνιωσε για τη συναίνεση που έδωσε (βλ. **Γεωργίου v. Δημοκρατίας (1998) 2 ΑΑΔ 259, Ομήρου v. Δημοκρατίας, Ποιν. Έφ. Αρ. 91/2017, 2.5.2018**).

Είναι γεγονός ότι η υπεράσπιση δεν κάλεσε τον γιατρό και αυτός δεν υποβλήθηκε σε αντεξέταση, όπως σημείωσε το πρωτόδικο Δικαστήριο. Όπως φαίνεται στο απόσπασμα που παρουσιάσαμε ανωτέρω, ο Λοχίας Χρίστου δέχθηκε αντεξεταζόμενος ότι οι εν λόγω καταθέσεις περιγράφουν την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρισκόταν η εφεσείουσα η ώρα 03:30 το πρωί και ισχυρίστηκε ότι τις έλαβε υπόψη. Είναι τότε, μετά τις απαντήσεις αυτές, που η συνήγορος υπεράσπισης ζήτησε να κατατεθούν *«για να είναι ενώπιου του δικαστηρίου για το περιεχόμενο τους»* και κατατέθηκαν χωρίς ένσταση. Δεν διευκρινίστηκε περαιτέρω η έννοια αυτής της δήλωσης, η οποία παρέμεινε ως εξ ακοής.

Το Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι τουλάχιστον για το γιατρό, στην κατάθεση του οποίου ακριβώς περιοριζόμαστε, δεν υπήρχε ο κίνδυνος να ήταν εμπλεκόμενο πρόσωπο, ούτε να είχε οποιοδήποτε κίνητρο να αποκρύψει ή να παραποιήσει τα γεγονότα, κάτι που αποτελεί κριτήριο στην αξιολόγηση της βαρύτητας που θα προσδοθεί σε εξ ακοής μαρτυρία (βλ. άρθρο 27(2)(δ) του Κεφ.9). Αντ' αυτού, το Δικαστήριο μείωσε την αξία της κατάθεσης του χωρίς η εξήγηση που έδωσε, όπως την καταγράψαμε ανωτέρω, να είναι πειστική. Είναι σαφής η δήλωση του γιατρού για μια κοπέλα που

έκλαιγε και βρισκόταν σε πανικό και σε τέτοια κατάσταση ώστε να αρνείτο να την πλησιάσει και να την εξετάσει. Περαιτέρω, από την ίδια μαρτυρία προκύπτει ότι είναι οι φίλοι της εφεσείουσας που την μετέφεραν στον γιατρό και ο ίδιος είναι που κάλεσε την Αστυνομία. Συνεπώς δεν είναι η εφεσείουσα που κατέφυγε καταγγελτικά από μόνη της στην Αστυνομία, αλλά η εμπλοκή της Αστυνομίας προέκυψε με πρωτοβουλία του γιατρού εν όψει της κατάστασης και των ιαχυρισμών της.

Αλλά το κυριότερο είναι ότι ο πρωτόδικος Δικαστής προσέγγισε το ζήτημα των εν λόγω καταθέσεων υπό ένα ευρύτερα εσφαλμένο πρίσμα. Αναφέρθηκε στην ανάγκη για προσέγγιση μιας εξ ακοής μαρτυρίας με περισσή φειδώ σε μια ποινική δίκη «εν όψει του καθήκοντος του Δικαστηρίου να διασφαλίσει δίκαιη δίκη». Όμως το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη αποτελεί ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα του κατηγορουμένου το οποίο διασφαλίζεται από το Άρθρο 30 του Συντάγματος και το Άρθρο 6 της ΕΣΔΑ. Συνεπώς το Δικαστήριο επικαλέστηκε ένα θεμελιώδες δικαίωμα της υπεράσπισης εναντίον της, με τελικό αποτέλεσμα να μην αποδώσει καμιά αξία σε καταθέσεις που τέθηκαν ενώπιον του, με τον τρόπο μάλιστα που

τέθηκαν, οι οποίες σκοπό είχαν να καταδείξουν την αναστάτωση της εφεσείουσας μετά τους κατ' ισχυρισμόν βιασμούς.

Θεωρούμε ότι η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας να μην δοθεί καμιά βαρύτητα στην κατάθεση του γιατρού δεν έγινε ορθά ή εν πάση περιπτώσει δεν δικαιολογήθηκε από το πρωτόδικο Δικαστήριο. Θα έπρεπε να αξιολογηθεί οπότε θα μπορούσαν να προκύψουν τα παραπάνω στοιχεία που έχουμε εντοπίσει για προβληματισμό του Δικαστηρίου.

Η ιατρική μαρτυρία.

Παραπονείται επιπλέον η εφεσείουσα ότι η μαρτυρία του δρος Σοφοκλέους δεν έτυχε ορθής αξιολόγησης και πως στην πραγματικότητα ήταν γενικόλογη. Ο δρ Σοφοκλέους έλαβε ως σταθερό δεδομένο ότι η εφεσείουσα βιάστηκε και κακοποιήθηκε από 12 άτομα πρωκτικά και από το αιδοίο και την εξέτασε βάσει του δεδομένου αυτού. Ήταν η σταθερή του θέση ότι αυτό ήταν το ιστορικό που η εφεσείουσα του έδωσε, ομαδικός βιασμός από το αιδοίο και τον πρωκτό και κακοποίηση από 12 άτομα, και ότι ο ίδιος δεν διαπίστωσε βία από 12 άτομα. Όμως η εφεσείουσα στις καταθέσεις

της δεν έδωσε με τέτοια σταθερότητα και σαφήνεια εικόνα ομαδικού βιασμού από 12 άτομα. Στην πρώτη της κατάθεση ημερ. 17.7.2019, που άρχισε η ώρα 07:30 αναφέρει «*I cannot recall how many exactly entered the room, I counted twelve, however cannot remember exactly how many of them had penetrative sex, but I think about 12 and two or three finished to my face.*» Σε άλλο σημείο της κατάθεσης αναφέρει τα εξής: «*I couldn't see exactly how many that entered the room because he was still in my mouth forcing me down. But I remember they were a lot.*» Στη δεύτερη κατάθεση, ημερ. 27.7.2019, που άρχισε η ώρα 19:15 αναφέρει «*They were about twelve guys in the bedroom. Some of this guys, I don't remember how many they penetrated me. Some of them were using condoms and some of them no. They didn't care in which hole they put their dicks in.*» Υπάρχει συνεπώς ασάφεια ως προς τον αριθμό των κατ' ισχυρισμόν δραστών, αλλά ο δρ Σοφοκλέους με θετικότητα στήριξε τη διαπίστωση του ότι δεν υπήρξε βιασμός στην αντίληψη, κατά την έκφραση του, ότι «*περίμενα βία από 12 άτομα, κάτι το οποίο, βία εγώ δεν έχω δεν.*»

Από την άλλη υπήρχε η μαρτυρία του δρος Ματσάκη ο οποίος απέδωσε διάφορα τρωτά στη μεθοδολογία και την έκθεση που ετοίμασε ο δρ Σοφοκλέους. Μεταξύ άλλων αναφέρθηκε στην αναφορά

στην έκθεση Σοφοκλέους για την ανεύρεση αίματος στον κόλπο «χωρίς κακώσεις των τοιχωμάτων του κόλπου και κατά πάσα πιθανότητα είναι περίοδος λόγω του στρες» και γενικά προσέβαλε την εγκυρότητα της μαρτυρίας Σοφοκλέους για διάφορους λόγους. Σε ότι αφορά στην ανεύρεση αίματος στον κόλπο της εφεσείουσας αναφέρθηκε στο γεγονός ότι αίμα της εφεσείουσας είχε ανευρεθεί, σύμφωνα με την έκθεση Τεκμήριο 18, και σε ένα από τα εν λόγω προφυλακτικά. Κατέληξε λέγοντας ότι η βιβλιογραφία στην οποία παρέπεμψε υποδηλώνει ότι η απουσία κακώσεων δεν σημαίνει ότι ένα άτομο δεν έχει βιαστεί.

Το ζήτημα με το αίμα στον κόλπο της εφεσείουσας δεν επεξηγήθηκε με σαφήνεια και πληρότητα από τον δρα Σοφοκλέους. Η μαρτυρία του ήταν γενικόλογη, κινούμενη συνεχώς επί του δεδομένου ότι επρόκειτο για ομαδικό βιασμό και κακοποίηση από 12 άτομα και ότι ασκήθηκε βία. Αντεξεταζόμενος ανέφερε «η βία σημαίνει βία ... δεν έχω χτυπήματα με βία, με δύναμη, με κακό ... περίμενα βία από 12 άτομα ... μα μου είπε χρυσή μου, με χτύπησαν.» Όταν του υπεβλήθη ότι ήταν πολύ σημαντικό να λάβει περιγραφή του ιστορικού ως προς το πώς έγινε ο πιθανός βιασμός, συγκεκριμένα,

ρώτησε «*τι εννοείτε;*» Η συνήγορος υπεράσπισης διευκρίνισε περαιτέρω:

- «Ε. Συγκεκριμένα αν την κρατούσα [sic], από πού την κρατούσα [sic], τι αισθανόταν, πόση δύναμη αισθανόταν.
- Α. Η λέξη βία, περιγράφει αυτά τα οποία λέτε και εγώ αυτά τα ξέρω στη δουλειά μου. Το να την ρωτήσω πώς σου άνοιξαν τα πόδια και πώς σε κρατούσαν, τα ξέρω εγώ. Αυτή σημαίνει βία, βιασμός. Αυτά τα λέει η βία, βιασμού, αυτά που μου λέτε, είναι τα επιμέρους που βλέπει ένας ιατροδικαστής. Χωρίς να του πει το θέμα [sic] τι του έκανε. Μου είπε με βίασαν, με κακοποίησαν και αυτά. Τι άλλο έπρεπε να έκανα δηλαδή; Να εξετάσω τι;»

Όταν ρωτήθηκε αντεξεταζόμενος κατά πόσον θα μπορούσε να ήταν διαφορετική η θέση του εάν δεν ήταν 12 άτομα αλλά δύο ή τρία, απάντησε ότι αυτός εξέτασε μια κοπέλα η οποία κακοποιήθηκε και εφόσον κακοποιήθηκε «*αν ήταν 12 ή ή ή, εγώ απαντώ δεν βρήκα σημεία κακοποίησης. Νομίζω το κυριότερο είναι αυτό για μένα.*»

Όταν ρωτήθηκε κατά πόσον προέβη σε εξέταση ο γυναικολόγος που ήταν μαζί του απάντησε:

- «Α. Ήμασταν μαζί. Όταν είσαι με ένα γιατρό ... είμαστε μαζί. Εγώ μαζί με τον γιατρό το αν έκαμε και δεν έκαμε, ήμασταν μαζί και το γράφω.
- Ε. Δεν με ικανοποιεί.
- Α. Εκάμαμεν μαζί την εξέταση. Αν δεν σας ικανοποιεί, δεν μπορώ να σας ικανοποιήσω. Ήμασταν μαζί κύριε Πρόεδρε, ήμουν μαζί με τον γυναικολόγο, την εξετάσαμε μαζί με τον γυναικολόγο. Αυτό αν δεν σας ικανοποιεί, δεν μπορώ να κάμω τίποτε.
- Ε. Τι εξετάσεις κάνατε εσείς και τι ο γυναικολόγος;
- Α. Κυρία Πεκρή, σταματήστε με το τι έκαμα. Έκαμα ιατροδικαστική εξέταση. Αυτή είναι η δουλειά η δική μου. Το τι εκάμαμεν, το εκάμαμεν με τον γυναικολόγο. Τώρα μην μου αρχίσετε τι, γιατί δεν το έκαμε ο γυναικολόγος και γιατί δεν το

εκάμετε εσείς και δεν είστε ειδικός εσείς και αυτά. Έκανα τη δουλειά που κάνω 20 χρόνια. Δεν θα μάθω τώρα την ιατροδικαστική. Τέλειωσε.»

Η μαρτυρία ενός εμπειρογνώμονα παρέχει εξειδικευμένη επιστημονική γνώση και πληροφορίες που βρίσκονται έξω από το πεδίο κοινής γνώσης και εμπειρίας του δικαστή («*An expert's opinion is admissible to furnish the Court with scientific information which is likely to be outside the experience and knowledge of a judge or jury*») (**R. v. Turner [1975] QB 834, 841, Ομήρου v. Δημοκρατίας, Ποιν. Έφ. Αρ. 91/17, 2.5.2018**). Σκοπός τέτοιας μαρτυρίας είναι να εφοδιάσει το Δικαστήριο με τα αναγκαία επιστημονικά κριτήρια για τον έλεγχο της ακρίβειας των συμπερασμάτων του, ώστε ο δικαστής να είναι σε θέση να διαμορφώσει τη δική του ανεξάρτητη κρίση με την εφαρμογή των κριτηρίων αυτών επί των γεγονότων που αποδεικνύονται μέσα από τη μαρτυρία (βλ. **Φιλίππου v. Οδυσσέως (1989) 1 CLR 1**). Κατά τα άλλα η μαρτυρία ενός εμπειρογνώμονα αξιολογείται όπως και κάθε άλλη μαρτυρία (**Βασιλείου v. Κυπριακής Δημοκρατίας (2001) 1 AAD 1414**).

Έχουμε βεβαίως επίγνωση του στενού περιθωρίου επέμβασης του Εφετείου στην αξιολόγηση της μαρτυρίας (**Γενικός Εισαγγελέας v. Ismael κ.α., Ποιν. Έφ. Αρ. 228/15 κ.α.**,

17.10.2016). Εν προκειμένω όμως οι τοποθετήσεις του δρα Σοφοκλέους ήταν όντως γενικόλογες σε βαθμό που να καταλείπονται κενά σε συνδυασμό ιδιαίτερα με τα υπόλοιπα στοιχεία στα οποία ανωτέρω αναφερθήκαμε και τα οποία ο δρ Σοφοκλέους δεν έλαβε υπόψη.

Πέραν τούτου, το Δικαστήριο αξιολόγησε συγκριτικά τις μαρτυρίες Σοφοκλέους και Ματσάκη με τέτοιο τρόπο ωσάν η μαρτυρία του τελευταίου να είχε σκοπό να αποδείξει ότι είχε γίνει βιασμός. Είναι χαρακτηριστική η αντίληψη του Δικαστηρίου όπως την κατέγραψε ότι *«όλως περιέργως καμιά εκ των ενεργειών που υποβλήθηκαν στον ΜΚ5 (δρα Σοφοκλέους) από την υπεράσπιση ότι θα έπρεπε να είχε κάνει δεν έκανε ο ΜΥ1 (δρ Ματσάκης). Διότι ούτε ιστορικό για το πώς έγινε ο βιασμός έχει λάβει και μάλιστα ούτε λίγο ούτε πολύ είπε πως δεν θα του βοηθούσε, ούτε γυναικολογικό ιστορικό.»* Σε ένα από τα συγγράμματα που κατέθεσε ο δρ Ματσάκης, αναφέρει το Δικαστήριο, αναφέρεται ότι το ιστορικό πρέπει να περιλαμβάνει λεπτομέρειες της βίας που ασκήθηκε (*«a history of the offence must include detail of force used...»*) και διερωτήθηκε επί τούτου το Δικαστήριο *«Αυτό γιατί δεν το σχολίασε ο ΜΥ1 και γιατί αυτό δεν πρέπει να ισχύει στη δική του περίπτωση;»*

Δίκαια ισχυρίζεται η πλευρά της εφεσείουσας ότι το πρωτόδικο δικαστήριο παρερμήνευσε το λόγο για τον οποίο ο δρ Ματσάκης κλήθηκε από την υπεράσπιση για να μαρτυρήσει με αποτέλεσμα να τον αξιολογήσει ως εάν να ήταν αυτός που προέβη σε ιατροδικαστική εξέταση της εφεσείουσας μετά την καταγγελία. Όπως εξήγησε ο δρ Ματσάκης στο Δικαστήριο ο δικός του ρόλος ήταν να δει τα ιατροδικαστικά δεδομένα και όχι να εξετάσει την εφεσείουσα, με σκοπό να απαντήσει στο ερώτημα κατά πόσο είχε γίνει μια σωστή ιατροδικαστική εξέταση και κατά πόσον ο βιασμός ήταν πιθανός. Συνεπώς ο δρ Ματσάκης κλήθηκε για να αποδυναμώσει ή να αποδομήσει τη μαρτυρία Σοφοκλέους και να συντείνει στην προσπάθεια της υπεράσπισης να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον η καταγγελία της εφεσείουσας ήταν ψευδής. Αντίθετα, η μαρτυρία του δρος Σοφοκλέους προσφέρθηκε στα πλαίσια του βάρους που είχε η κατηγορούσα αρχή να αποδείξει πέραν πάσης αμφιβολίας το ψεύδος της καταγγελίας της εφεσείουσας και συνεπώς την ανυπαρξία βιασμού.

Άλλοι λόγοι έφεσης.

Εν όψει των μέχρι τώρα διαπιστώσεων μας δεν χρειάζεται να εξετάσουμε άλλους λόγους έφεσης, ειδικά σε ότι αφορά στους ισχυρισμούς για γενική απρέπεια και αγένεια του Δικαστή, για πρόκληση φόβου στην εφεσείουσα κ.ά.. Θα παραμείνουμε στη διαπίστωση μας ότι οι διακοπές και οι επεμβάσεις ήταν αδικαιολόγητες και ανεπίτρεπτες, εφόσον όπως αναφέρεται στο διάγραμμα της αγόρευσης των δικηγόρων της κάτω από το σχετικό λόγο έφεσης «η ακροαματική διαδικασία ήταν γεμάτη με υπερβολικές παρεμβάσεις οι οποίες δυστυχώς δεν φαίνονται στα πρακτικά της δίκης και υπήρχε γενική απρέπεια απέναντι στην εφεσείουσα.» Όμως, το ιστορικό της πρωτόδικης διαδικασίας φαίνεται αποκλειστικά στα πρακτικά της υπόθεσης. Όπως επαναλήφθηκε στην **Σοφοκλέους v.**

Ταβελούδη κ.α., Πολ. Έφ. Αρ. 107/2016, 11.9.2017 :

«Συνιστά πάγια γραμμή της νομολογίας μας ότι η μόνη αυθεντική εικόνα δικαστικής διαδικασίας είναι αυτή που αποτυπώνεται στα πρακτικά του δικαστηρίου, στα οποία και εφαρμόζεται το τεκμήριο της κανονικότητας. (Μορφίτης v. Δήμου Λεμεσού (2002) 2 ΑΑΔ 375). Οπου αμφισβητείται η ορθότητα των πρακτικών, παρέχεται η δυνατότητα διόρθωσής τους. Στις αποφάσεις Α/φοί Ε. Αναστασίου Λτδ v. Μυλωνά (1997) 1(Γ) ΑΑΔ 1280 και Επίσημος Παραλήπτης ως Εκαθαριστής της Atrak Agro Ind. Ltd κ.ά. v. Κυπρ. Τραπ. Αναπτ. Λτδ (Αρ. 1) (2007) 1(Α) ΑΑΔ 328, τίθενται οι παράμετροι που

καλύπτουν το ζήτημα της τήρησης πρακτικών και της δυνατότητας διόρθωσής τους.»

Εν προκειμένω, παρά τους εν λόγω ισχυρισμούς, δεν επιχειρήθηκε η διόρθωση των πρακτικών ώστε να μπορούσε να προωθηθεί ο σχετικός λόγος έφεσης στον οποίο γίνεται αναφορά σε λεχθέντα που δεν φαίνονται στα πρακτικά.

Εν κατακλείδι, έστω και αν τα ευρήματα της πρωτόδικης απόφασης βασίζονται στην αξιοπιστία των μαρτύρων, η απόφαση μπορεί να παραμεριστεί εάν φαίνεται τόσο ανασφαλής ή ανεπαρκής ώστε να υπάρχει υποβόσκουσα αμφιβολία στο μυαλό του Εφετείου σε σχέση με την ορθότητα της (***Fournaris v. Republic (1978) 2 CLR 20***).

Η έφεση επιτυγχάνει και η καταδίκη της εφεσείουσας όπως και η ακόλουθη αυτής ποινή, παραμερίζεται. Η δε εφεσείουσα αθώνεται και απαλλάσσεται.

Π. Παναγή, Π.

Τ.Θ. Οικονόμου, Δ.

/φκ

ΑΝΩΤΑΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

(Ποινική Έφεση Αρ. 4/2020)

31 Ιανουαρίου, 2022

[Π. ΠΑΝΑΓΗ, Π.]

[Τ. Θ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Δ/στές]

[REDACTED]

Εφεσείουσα

v.

ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ,

Εφεσίβλητης

N. Χαραλαμπίδου (κα) με Lewis Powel, Q.C., για την Εφεσείουσα.

*Αδ. Δημοσθένους με Α. Αντωνίου και Θ. Παπακυριακού (κα), για Γενικό
Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, για την Εφεσίβλητη.*

Α Π Ο Φ Α Σ Η
(Μειοψηφίας)

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Δ.: Η Εφεσείουσα στις 28.7.2019, και μεταξύ των ωρών 01.15 – 01.29, έδωσε, καθ' ον χρόνο βρισκόταν σε Αστυνομικό Σταθμό, χωρίς να τελεί υπό σύλληψη ή κράτηση, την ακόλουθη κατάθεση, την οποία κατέγραψε η ίδια στην Αγγλική γλώσσα:

«I [redacted] from England wish to make a statement on my own free will. I was told that somebody could write down whatever I say but I want to write down my statement myself. I was told that I'm not obliged to say anything unless I wish to do so but whatever I say may be put down in writing and given in evidence.

The report I did on the 17th of July 2019 that I was raped at Ayia Napa was not the truth. The truth is that I wasn't raped and everything that happened in that apartment was with my consent. The reason I made the statement with the fake report is because I did not know they were recording and humiliating me that night I discovered them recording me doing sexual intercourse and I felt embarrassed so I want to apologise, say I made a mistake.

I have read the above statement and I have been told that I can correct alter or add anything I wish in my statement. This statement is true, I have made it on my own freewill.»

Και σε ελεύθερη δική μου μετάφραση στην Ελληνική γλώσσα:

«Εγώ η [REDACTED], εξ Αγγλίας, επιθυμώ να προβώ σε κατάθεση με την ελεύθερη βούληση μου. Μου έχει λεχθεί ότι μπορεί κάποιος άλλος να καταγράψει οτιδήποτε πω, αλλά επιθυμώ να καταγράψω εγώ η ίδια την κατάθεση μου. Έχω ενημερωθεί ότι δεν είμαι υποχρεωμένη να πω οτιδήποτε εκτός εάν εγώ επιθυμώ να πω, αλλά οτιδήποτε πω είναι δυνατόν να καταγραφεί και να χρησιμοποιηθεί ως μαρτυρία.

Η κατάθεση που έδωσα στις 17 Ιουλίου του 2019 ότι βιάστηκα στην Αγία Νάπα δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια. Η αλήθεια είναι ότι δεν βιάστηκα και όλα όσα είχαν συμβεί στο εν λόγω ξενοδοχειακό συγκρότημα ήταν με τη θέληση μου. Ο λόγος που έδωσα την ψευδή κατάθεση είναι γιατί δεν γνώριζα ότι με βιντεογραφούσαν και με ρεζίλευαν εκείνο το βράδυ. Ανακάλυψα ότι αυτοί με βιντεογραφούσαν καθ' ον χρόνο είχα ερωτική επαφή (συνουσία) και ένοιωσα άσχημα (ένοιωσα ντροπή), συνεπώς θέλω να απολογηθώ, θέλω να πω ότι έκανα λάθος (Ακολουθεί η υπογραφή της Εφeseίουσας).

Έχω αναγνώσει την πιο πάνω κατάθεση και μου έχει λεχθεί ότι μπορώ, εάν επιθυμώ, να προβώ σε διόρθωση, διαφοροποίηση ή προσθήκη επί της πιο πάνω κατάθεσης. Αυτή η κατάθεση ανταποκρίνεται στην αλήθεια, την έχω δώσει με την ελεύθερη θέληση μου» **(Ακολουθεί η υπογραφή της Εφeseίουσας).**

Σημειώνεται ότι η πιο πάνω κατάθεση δόθηκε, για ευνόητους λόγους, στην παρουσία γυναίκας Κοινωνικής Λειτουργού, της κας Μαρίας Παναγή.

Η Εφeseίουσα πριν από αυτή την κατάθεση είχε δώσει, ως παραπονούμενη, άλλες καταθέσεις στην Αστυνομία, με τις οποίες είχε ισχυριστεί ότι είχε βιαστεί από αρκετούς άνδρες σε δωμάτιο ξενοδοχειακού συγκροτήματος στην Αγία Νάπα. Πρόκειται για την κατάθεση της ημερ. 17.7.2019, μεταξύ των ωρών 07.30–09.40, για την κατάθεση της επίσης ημερ. 17.7.2019, μεταξύ των ωρών 17.20–

17.50 και για την κατάθεση της ημερ. 27.7.2019, μεταξύ των ωρών 19.15-23.00. Δεν χρειάζεται να παραθέσω το περιεχόμενο των εν λόγω καταθέσεων της ούτε να αναφέρω γιατί χρειάστηκε να δώσει τελικά τρεις καταθέσεις. Σημειώνω απλώς πως αμέσως μετά την κατάθεση της ημερ. 28.7.2019 στην οποία παραδέχθηκε ότι είπε ψέματα στην Αστυνομία ότι βιάστηκε, καταχωρίστηκε στις 29.7.2019 εναντίον της, στο Επαρχιακό Δικαστήριο Λάρνακας-Αμμοχώστου, η Ποινική Υπόθεση αρ. 2466/19 με την οποία αντιμετώπισε το ποινικό αδίκημα της δημόσιας βλάβης κατά παράβαση του άρθρου 115 του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. Σύμφωνα με τις λεπτομέρειες του αδικήματος, αυτή «μεταξύ των ημερομηνιών 17.7.2019 – 27.7.2019 συμπεριλαμβανομένων, στο Παραλίμνι της επαρχίας Αμμοχώστου εν γνώσει της έδωσε στην Αστυνομία ψευδή κατάθεση σε συνάφεια με κατά φαντασία ποινικό αδίκημα, δηλαδή ότι υπέστη ομαδικό βιασμό από 12 Ισραηλινούς, ενώ στην πραγματικότητα γνώριζε ότι η καταγγελία ήταν ψευδής».

Η Εφεσείουσα, ως είχε κάθε δικαίωμα, αρνήθηκε ενοχή, με αποτέλεσμα να ακολουθήσει ακροαματική διαδικασία. Όταν η Κατηγορούσα Αρχή επεδίωξε να καταθέσει μέσω συγκεκριμένου μάρτυρα την κατάθεση της ημερ. 28.7.2019, η Υπεράσπιση ήγειρε

ένσταση λέγοντας πως η εν λόγω κατάθεση «... **λήφθηκε κάτω από πίεση και κάτω από ακατάλληλες συνθήκες που επηρέασαν την κατηγορούμενη στο να υποκύψει και να προβεί σε αυτή τη θεληματική κατάθεση. Δεν είναι αποδεκτή περαιτέρω η θεληματικότητα της**». Το Πρωτόδικο Δικαστήριο, στη βάση των πιο πάνω δηλώσεων της ευπαιδευτης συνηγόρου της Εφεσείουσας, διέταξε τη διεξαγωγή δίκης εντός δίκης. Στα πλαίσια αυτής, κλήθηκαν και κατέθεσαν μάρτυρες ανάμεσα σ' αυτούς και η ίδια η Εφεσείουσα. Με την απόφαση του ημερ. 28.11.2019, βρήκε ότι η εν λόγω κατάθεση «... **δεν λήφθηκε ούτε κάτω από πίεση ούτε κάτω από ακατάλληλες συνθήκες. Επίσης δεν της θύμωσε κάποιος ή ήταν επιθετικός μαζί της, ούτε δόθηκε στην κατηγορούμενη κάποια υπόσχεση**». Κατ' επέκταση, βρήκε ότι η Κατηγορούσα Αρχή απέδειξε πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας τη θεληματικότητα της επίδικης κατάθεσης, την οποία και σημείωσε ως τεκμήριο 13 στην κυρίως δίκη.

Στις 30.12.2019 το Πρωτόδικο Δικαστήριο εξέδωσε την τελική του ετυμηγορία με την οποία βρήκε πως η Κατηγορούσα Αρχή απέδειξε πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας την κατηγορία που η Εφεσείουσα

αντιμετώπιζε, και την έκρινε ένοχη. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνει στην απόφαση του:

«... Αποτελεί δε διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι κατά την στιγμή που η κατηγορούμενη έδιδε τις καταθέσεις της στους Αστυνομικούς στις 17.7.2019 και 27.7.2019 (ΜΚ2 και ΜΚ1 ανάλογα) εν σχέση με τον ισχυριζόμενο βιασμό της, γνώριζε ότι στην πραγματικότητα δεν είχε επισυμβεί οποιοσδήποτε βιασμός και πως οι καταθέσεις που έδωσε ήταν ψευδείς»

Στις 7.1.2020 το Πρωτόδικο Δικαστήριο επέβαλε στην Εφεσείουσα ποινή. Στη σελ. 2 της απόφασης της ποινής, σημειώνει τα ακόλουθα σε σχέση με δηλώσεις στις οποίες προέβη η ευπαιδευτη συνήγορος της Εφεσείουσας, στο στάδιο που αγόρευε για μετριασμό της ποινής:

«Επισημαίνω από την αρχή ότι κατά την εμπειριστατωμένη αγόρευση της για σκοπούς μετριασμού της ποινής, η ευπαιδευτη συνήγορος της κατηγορούμενης, αφού αναγνώρισε τη σοβαρότητα του αδικήματος στο οποίο κρίθηκε ένοχη η κατηγορούμενη πελάτιδα της κατόπιν ακρόασης, **δήλωσε ότι η τελευταία έχει μετανιώσει για την πράξη στην οποία προέβη και για την οποία έχει καταδικαστεί και ζήτησε από το Δικαστήριο όπως θεωρήσει την αξιόποινη πράξη της κατηγορούμενης ουσιαστικά ως ένα εσφαλμένο χειρισμό του θέματος λόγω ψυχολογικής φόρτισης και νεανικής ανωριμότητας. Ζήτησε συναφώς η συνήγορος όπως το Δικαστήριο δεχτεί προς όφελος της κατηγορούμενης αυτής της τη μετάνοια καθώς επίσης και τους νομολογιακά αναγνωρισμένους παράγοντες της ψυχολογικής φόρτισης και της νεανικής ανωριμότητας υποστηρίζοντας ότι, ως νεαρό άτομο που έχει μετανιώσει, η κατηγορούμενη δικαιούται και θα πρέπει να της δοθεί μια δεύτερη ευκαιρία.**

Είναι γνωστό βέβαια ότι «η έκφραση μεταμέλειας κατ'αρχήν, εν τοις πράγμασι, ισοδυναμεί με έστω και εκ των υστέρων παραδοχή» (βλ. **xxx John v. Δημοκρατίας, ECLI:CY:AD:2016:D290, Ποιν. Έφ. Αρ. 201/13, 17.6.2016**) και ως τέτοια εξασφαλίζει έκπτωση στην ποινή που θα επιβληθεί σε ένα κατηγορούμενο, έστω και αν τηρήθηκε αντίθετη στάση καθ' όλη τη διαδικασία (βλ. **TABRAZV v. Αστυνομίας, Ποινική Έφεση**

8/2017, ημερ. 4 Μαΐου 2018, Αθανασίου v. Αστυνομίας (2003) 2 Α.Α.Δ. 325, Τρικωμίτης v. Ανδρέου (2003) 2 Α.Α.Δ. 487, Κ. v. Θ., Αίτ. Οικ. Δικ 2/13, 7.5.2014, Γ.Χ. v. Δημοκρατίας, Ποιν. Έφ. Αρ. 140/10, 14.9.2015, Mukhabbat v. Αστυνομίας, Ποιν. Έφ. 136/15, 8.5.2016, και xxx John v. Δημοκρατίας, ECLI:CY:AD:2016:D290, Ποιν. Έφ. Αρ. 201/13, 17.6.2016 Wu Chun-riu v. The Queen (P.C.) (1966) 1 W.L.R. 1113). Είναι λοιπόν υπό αυτή τη σκοπιά που θα προσεγγίσω το θέμα της επιβολής ποινής στην κατηγορούμενη και θα δώσω στη δήλωση της συνηγόρου της, όπως βέβαια και σε όλους τους άλλους παράγοντες που αναφέρω στην απόφασή μου, την ανάλογη βαρύτητα που υποδεικνύει η νομολογία.

Πέραν της μεταμέλειας της κατηγορούμενης, η ευπαίδευτη συνήγορος της τελευταίας πρόβαλε και τα εξής για σκοπούς μετριασμού:

Ακολουθώς, το Πρωτόδικο Δικαστήριο καταγράφει στην απόφασή του ότι έχει προβληματιστεί πάρα πολύ για το κατά πόσο θα έπρεπε να αναστείλει την ποινή φυλάκισης των 4 μηνών που επέβαλε στην Εφεσείουσα. Αφού έλαβε υπόψη του και «τη μετάνοια και συναισθηματική φόρτιση στην οποία βρισκόταν η κατηγορούμενη όταν προέβη στην ψευδή κατάθεση», δηλαδή αυτά που είχε αναφέρει η ευπαίδευτη συνήγορος της, αποφάσισε να της δώσει μια δεύτερη ευκαιρία, αναστέλλοντας την επιβληθείσα ποινή φυλάκισης, σύμφωνα με τις πρόνοιες του Νόμου (**N. 95/72, όπως αυτός έχει τροποποιηθεί**).

Η Εφεσείουσα με 14 λόγους έφεσης ζητά τον παραμερισμό της καταδικαστικής απόφασης. Δεν χρειάζεται να τους παραθέσω. Η

Εφεσίβλητη στο διάγραμμα αγόρευσης της ήγειρε δύο θέματα υπό μορφή προδικαστικών ενστάσεων. Η πρώτη προδικαστική ένσταση αφορά σε κατάχρηση διαδικασίας. Ήταν η θέση της, ότι η Εφεσείουσα με τις προσβλητικές δηλώσεις εναντίον του Πρωτόδικου Δικαστή στον Τύπο, έχει πλήξει την αξιοπρέπεια και την εντιμότητα του, καθώς και το κύρος της Δικαιοσύνης γενικότερα, και ως εκ τούτου δεν μπορεί να ακουστεί στην έφεση μέχρι να ανακαλέσει τα όσα προσβλητικά δήλωσε στα ΜΜΕ, και αποκαταστήσει, με κατάλληλες ενέργειες, το κύρος του Δικαστηρίου. Σύμφωνα με την Εφεσίβλητη, η Εφεσείουσα λίγες ημέρες μετά την καταδικαστική απόφαση, προέβη σε πληθώρα προσβλητικών δηλώσεων στον Τύπο εναντίον του Πρωτόδικου Δικαστή, με αποκορύφωμα δηλώσεις της στην Αγγλική εφημερίδα “THE SUN”, ημερ. 8.1.2020, όπου φέρεται να έχει αποκαλέσει τον Πρωτόδικο Δικαστή «μισογύνη», «επιθετικό» και «εκδικητικό», αμφισβητώντας δημοσίως την αντικειμενικότητα, αμεροληψία και εντιμότητα του. Περαιτέρω, σύμφωνα πάντα με την Εφεσίβλητη, εκκρεμούσης της υπό εκδίκαση έφεσης, προβλήθηκε στις 14.4.2020 ντοκιμαντέρ από συγκεκριμένο Βρετανικό τηλεοπτικό δίκτυο με τον τίτλο “Believe me”, στοχοποιώντας τον Πρωτόδικο Δικαστή για την δήθεν «αποτυχία» του να αποδώσει δικαιοσύνη (miscarriage of justice), και ότι αυτός καταδίκασε «ένα αθώο θύμα».

Η Εφεσείουσα και οι δικηγόροι της φέρονται να είχαν λάβει μέρος στο εν λόγω ντοκιμαντέρ.

Λίγο πριν από την έναρξη της ακροαματικής διαδικασίας της έφεσης, η ευπαιδευτη συνήγορος της Εφεσείουσας (η οποία ειρήσθω εν παρόδω δεν ήταν αυτή που την εκπροσώπησε στην πρωτόδικη διαδικασία), δήλωσε ενώπιον μας ότι είχαν γίνει δηλώσεις εκ μέρους της Εφεσείουσας, οι οποίες όμως, ως ανέφερε, δεν πλήττουν το κύρος των Κυπριακών Δικαστηρίων. Για να καταλήξει ότι: «... η θέση μας είναι ότι δεν είχε καμία πρόθεση η Εφεσείουσα να προσβάλει το δικαστικό σύστημα ή το Ανώτατο Δικαστήριο, και ότι εμπιστεύεται το Δικαστήριο». Στη βάση της πιο πάνω δήλωσης, και αφού συμφώνησε και ο ευπαιδευτος συνήγορος της Εφεσίβλητης, το θέμα θεωρήθηκε λήξαν, και ως εκ τούτου η πρώτη προδικαστική ένσταση εγκαταλείφθηκε.

Η δεύτερη προδικαστική ένσταση, η οποία και παρέμεινε, αφορά στη δήλωση έμπρακτης μεταμέλειας εκ μέρους της Εφεσείουσας ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου, μετά την καταδικαστική απόφαση. Θεωρεί η Εφεσίβλητη ότι αυτή η δήλωση έχει καταργήσει

το δικαίωμα έφεσης. Στο σημείο αυτό θεωρώ σκόπιμο να παραθέσω αυτολεξεί τα όσα ανέφερε η ευπαιδευτη συνήγορος της Εφεσείουσας ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου όταν αγόρευε για μετριασμό της ποινής: **«Η κατηγορούμενη έχει μετανιώσει για την πράξη της αυτή, εξηγώ πως ο λόγος που το έκανε είναι επειδή βρισκόταν κάτω από ψυχολογική φόρτιση. Σύμφωνα με την Κυπριακή Νομολογία, η συναισθηματική φόρτιση ή η ένταση από την οποία διακατέχεται ο δράστης του εγκλήματος κατά το χρόνο διάπραξης του εγκλήματος συνιστά παράγοντα μετριασμού της ποινής Καλούμε το σεβαστό σας Δικαστήριο όπως λάβει ιδιαίτερα υπόψη το νεαρό της ηλικίας της κατηγορούμενης καθότι ο τρόπος που διαχειρίστηκε το πρόβλημα που προέκυψε με τους Ισραηλίτες οφείλεται στο νεαρό της ηλικίας της και από την ανωριμότητα που διακατέχεται λόγω του νεαρού της ηλικίας της»**. Να σημειώσω εδώ ότι όντως η συναισθηματική φόρτιση (ένταση) κάτω από την οποία λειτουργεί ο δράστης ενός εγκλήματος μετριάζει, ως ένα βαθμό, τη σοβαρότητα του εγκλήματος, και προσμετρά ως μετριαστικός παράγων (**Γενικός Εισαγγελέας ν. Ιωάννου (1999) 2 ΑΑΔ, 603**).

Θα είμαι λίγο κουραστικός, αλλά θα παραθέσω, με κάποια λεπτομέρεια, τις δικές μας αποφάσεις σε σχέση με την πιο πάνω προδικαστική ένσταση, για να καταδείξω ότι η Κυπριακή Νομολογία ήταν και συνεχίζει να είναι σταθερή. Να σημειώσω ότι το Πρωτόδικο Δικαστήριο προσέγγισε ορθά το υπό εξέταση θέμα, αφού στην απόφαση του παραθέτει τη σχετική Νομολογία, από την οποία και άντλησε καθοδήγηση.

Στην **Αθανασίου ν. Δημοκρατίας (2003) 2 ΑΑΔ, 325** ο Εφεσείων κρίθηκε ένοχος, κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας, σε αδικήματα που αφορούσαν σε κλοπές. Μετά την καταδικαστική απόφαση, ο ευπαιδευτος συνήγορος του ζήτησε χρόνο για να καταβάλει ο Εφεσείων προσπάθειες αποζημίωσης των θυμάτων του, ούτως ώστε το γεγονός αυτό να προσμετρήσει στα υπέρ του κατά την επιβολή της ποινής. Ο ευπαιδευτος συνήγορος του, αγορεύοντας για σκοπούς επιμέτρησης της ποινής, δήλωσε ότι ο πελάτης του, έστω και σ' αυτό το στάδιο, εκφράζει την μεταμέλεια του. Αφού έκανε αναφορά και σε άλλους μετριαστικούς παράγοντες, πληροφόρησε το Δικαστήριο πως δεν κατέστη δυνατό να εξεύρει χρήματα για να αποζημιώσει τα θύματα. Συμφώνησε όμως όπως εγγύηση Λ.Κ.1.000 που είχε δώσει διατεθεί για μερική αποζημίωση των θυμάτων, ενώ

συμφώνησε όπως εκδοθεί εναντίον του Εφεσεϊοντα και διάταγμα αποζημίωσης, ως ένδειξη μεταμέλειας του. Ενώπιον του Εφετείου εξετάστηκε κατά πόσο η έμπρακτη μεταμέλεια στην οποία ο ευπαιδευτος συνήγορος του Εφεσεϊοντα έκανε αναφορά ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου, η οποία λήφθηκε σοβαρά υπόψη κατά την επιμέτρηση της ποινής, εμπόδιζε τον Εφεσεϊοντα να προωθήσει την έφεση του. Το Εφετείο δεν επέτρεψε τη συνέχιση της έφεσης, την οποία και απέρριψε. Παραθέτω το σχετικό απόσπασμα από την απόφαση του Εφετείου:

«Κρίνουμε ότι δεν πρέπει να επιτρέψουμε τη συνέχιση της έφεσης για τους εξής λόγους: Με την έναρξη της αγόρευσης του ενώπιον του Δικαστηρίου, ο δικηγόρος του εφεσεϊοντος άφησε σαφώς να νοηθεί ότι ο λόγος για τον οποίο ο πελάτης του δεν παραδέχθηκε εξ αρχής τις δύο κατηγορίες στις οποίες βρέθηκε τελικά ένοχος (για κοινή κλοπή) ήταν η ύπαρξη της πρώτης, και σοβαρότερης, κατηγορίας (για κλοπή υπό αντιπροσώπου) στην οποία αθωώθηκε. Και κάλεσε το Δικαστήριο να προχωρήσει στην επιμέτρηση της ποινής ως εάν ο εφεσεϊων να είχε, ουσιαστικά, παραδεχθεί εξ αρχής τις εν λόγω δύο κατηγορίες εκφράζοντας, με αυτή τούτη την παραδοχή, και τη μεταμέλειά του. Ακολουθώντας, ο δικηγόρος του εφεσεϊοντος, εις περαιτέρω έκφραση της μεταμέλειας του πελάτη του, συγκατατέθηκε στην κατάσχεση του ποσού £1.000 - εγγύηση, ώστε αυτό να καταβληθεί προς μερική αποζημίωση των παραπονουμένων ενώ, παράλληλα, ζήτησε να ανασταλεί η πληρωμή του υπόλοιπου της αποζημίωσης, από την αποφυλάκισή του, ώστε να του παρασχεθεί ο απαραίτητος χρόνος για να εξασφαλίσει τα αναγκαία χρήματα και το εξοφλήσει. Με αυτά τα δεδομένα, θεωρούμε ότι, όπως παρατήρησε ο Πικής, Π., στην **Γενικός Εισαγγελέας v. Παφίτης, Ποινική Έφεση Αρ. 6730, 23.11.1999**, όπου απορρίφθηκε έφεση του Γενικού Εισαγγελέα κατά της επάρκειας της ποινής επειδή, εκκρεμούσης της έφεσης, η ποινή αναστάληκε με προεδρικό διάταγμα, η συνέχιση της έφεσης θα ήταν, όχι μόνο αντινομική, αλλά θα αποτελούσε και σχήμα οξύμωρο. Θα συνιστούσε, μάλιστα, και κατάχρηση της διαδικασίας του Δικαστηρίου, εφόσον θα επέτρεπε στον εφεσεϊοντα, αφού πρώτα εξασφάλισε έκπτωση στην ποινή, με την έκφραση μεταμέλειας, η οποία εξυπακούει την

παραδοχή της κατηγορίας, να προχωρήσει και αμφισβητήσει, εκ του ασφαλούς πλέον, την ορθότητα της καταδίκης του.»

Στην **Τρικωμίτης υ. Ανδρέου (Αρ. 1) (2003) 2 ΑΑΔ, 487**, αποφασίστηκε πως δεν προέκυπτε παραδοχή διάπραξης του αδικήματος από τα όσα ο ευπαίδευτος συνήγορος του Εφεσείοντα είχε αναφέρει. Κατ' επέκταση, το Εφετείο βρήκε πως τα ιδιαίτερα γεγονότα της υπόθεσης διαφοροποιούνταν από τα γεγονότα της υπόθεσης **Αθανασίου** (πιο πάνω). Να τονίσω πως στην **Τρικωμίτης** (πιο πάνω), ο ευπαίδευτος συνήγορος του καταδικασθέντος, ουδέποτε αναφέρθηκε στις περιστάσεις διάπραξης του αδικήματος στο οποίο κρίθηκε ένοχος, τις οποίες άφησε ανέπαφες. Ουδέποτε έκανε αναφορά σε συναίσθηση του σφάλματος του πελάτη του, σε μετάνοια ή μεταμέλεια. Ζήτησε απλώς χρόνο για να καταβάλει το ποσό της επιταγής για την οποία το Δικαστήριο τον έκρινε ένοχο. Στη βάση των πιο πάνω, αποφασίστηκε από το Εφετείο ότι ο Εφεσείων και ο συνήγορος του ενήργησαν εντός θεμιτών πλαισίων για μετριασμό της ποινής.

Στην υπόθεση **Μ.Κ. υ. Αστυνομίας, Ποινική Έφεση αρ. 136/15, απόφαση ημερ. 8.7.2016**, η Εφεσείουσα είχε κριθεί ένοχη, κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας, για το αδίκημα της

αρπαγής ανηλικού από πρόσωπο που ασκεί κοινή κηδεμονία, δηλαδή από τον πατέρα του ανηλικού, κατά παράβαση συγκεκριμένων άρθρων του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. Καταγράφεται στην απόφαση του Εφετείου, ότι μετά την καταδικαστική πρωτόδικη απόφαση, οι ευπαιδευτοί συνήγοροι της Εφεσείουσας, στα πλαίσια μετριασμού της ποινής, είχαν παραθέσει τους λόγους για τους οποίους αυτή διέπραξε τα αδικήματα, όπως ακριβώς έγινε και εδώ. Είχαν αναφέρει ότι *«η κατηγορούμενη δεν τέλεσε την πράξη, για την οποία καταδικάστηκε, υποκινούμενη ούτε από ευτελή κίνητρα ούτε από ταπεινά αίτια ή ελατήρια και δεν υπάρχει ευτελές κίνητρο και ταπεινό ελατήριο σε οποιαδήποτε ενέργεια της, αλλά τέλεσε την πράξη γιατί οι συνθήκες διαβίωσης της με το σύζυγο της και πατέρα του παιδιού δεν ήταν καλές»*. Το Εφετείο με αναφορά στην **Αθανασίου** (πιο πάνω), εύστοχα σημείωσε πως τα πιο πάνω στοιχεία από μόνα τους ισοδυναμούσαν με εκ των υστέρων παραδοχή.

Στην υπόθεση **Tabrazu v. Αστυνομίας, Ποινική Έφεση αρ. 8/17, απόφαση ημερ. 14.5.2018**, ο Εφεσειών κρίθηκε ένοχος, κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας, σε κατηγορίες που αφορούσαν σε κλοπή μαχαιριού, σε επίθεση με πραγματική σωματική βλάβη και

σε αντίσταση κατά οργάνου τήρησης της τάξης, κατά παράβαση των σχετικών άρθρων του Ποινικού Κώδικα, Κεφ. 154. Και εδώ ο ευπαίδευτος συνήγορος του Εφεσείοντα, αγορεύοντας ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου για μετρίασμό της ποινής, αναφέρθηκε στις περιστάσεις διάπραξης των αδικημάτων. Ανέφερε, ανάμεσα σ' άλλα, ότι ο λόγος που ο Εφεσείων αντέδρασε με τον συγκεκριμένο τρόπο απέναντι στην Αστυνομία, ήταν γιατί αντιμετώπιζε προβλήματα ψυχικής υγείας και επειδή κατηγορήθηκε άδικα ότι έκλεψε. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε *«ένοιωθε αδικία και γι' αυτό και συνάμα μαζί με τα ψυχολογικά του προβλήματα του οδήγησαν σ' αυτή την συμπεριφορά απέναντι στην Αστυνομία»*. Στο τέλος της αγόρευσης του ζήτησε από το Πρωτόδικο Δικαστήριο τη μέγιστη δυνατή επιείκεια. Το Εφετείο με αναφορά στη Νομολογία, αποφάσισε να μην επιτρέψει την εξέταση της έφεσης για τους ίδιους λόγους που έπραξε και το Εφετείο στην υπόθεση **Αθανασίου** (πιο πάνω). Παραθέτω το σχετικό απόσπασμα από την απόφαση:

«Από συνολική εξέταση της αγόρευσης του συνήγορου, της έκφρασης απολογίας για τις πράξεις του (κατηγορουμένου) και της έκφρασης «έμπρακτης μεταμέλειας», προκύπτει θεωρούμε, άμεση παραδοχή διάπραξης των αδικημάτων. Και όχι μόνο. Εστιάζοντας στα επιμέρους διαπιστώνουμε ότι αίρεται δια της αγορεύσεως ουσιαστικά και η υπερασπιστική θέση του κατηγορουμένου περί του παράνομου της σύλληψης του και του δικαιώματος του να αντισταθεί σε παράνομη σύλληψη. Και ναι μεν ο συνήγορος ήταν υποχρεωμένος και δεσμευμένος να δεχθεί την απόφαση του Δικαστηρίου, από την άλλη όμως, θα έπρεπε

να γνωρίζει και είχε υποχρέωση απέναντι στον εντολέα του ότι όφειλε να περιοριστεί στις προσωπικές συνθήκες του κατηγορουμένου και στα όποια ελαφρυντικά γεγονότα αναδύονται μέσα από τα ευρήματα του Δικαστηρίου. **Αντιθέτως ο συνήγορος, ανατρέποντας την υπερασπιστική γραμμή, αποδίδει την επίθεση ως απότοκο των προβλημάτων ψυχικής υγείας του κατηγορούμενου «που τον οδήγησαν σε αυτή τη συμπεριφορά απέναντι στην Αστυνομία» και στην «αδικία την οποία ένωσε επειδή κατηγορήθηκε αδικώς ότι έκλεψε» και η οποία, εν πάση περιπτώσει, κατά το συνήγορο, «δεν δικαιολογεί την πράξη του», την οποία κατ' έφεση επιδιώκει να κριθεί ως νόμιμη αντίσταση σε παράνομη σύλληψη.**

Το δικαίωμα κατηγορουμένου να προσβάλει την καταδίκη του είναι αδιαμφισβήτητο. Τα Δικαστήρια, είναι ιδιαίτερος ευαίσθητα σε υποθέσεις όπου η ατομική ελευθερία του πολίτη και το δικαίωμα του να αντισταθεί σε παράνομη σύλληψη, τίθενται στη ζυγαριά της δικαιοσύνης. **Τούτο όμως δεν επιτρέπει την προώθηση έφεσης όπου τα στοιχεία που εισάγονται ισοδυναμούν με μια εκ των υστέρων παραδοχή.»**

Στις Ποινικές Εφέσεις αρ. 139/16 κ.α., Γενικός Εισαγγελέας
υ. Μουστακίδη κ.α. και Νεοφύτου υ. Αστυνομίας, απόφαση
ημερ. 20.7.2018, εξετάστηκε στα πλαίσια της Έφεσης του **Νεοφύτου (Έφεση αρ. 171/16)**, κατά πόσο η δήλωση του Εφεσείοντα ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου, μετά την καταδίκη, ότι κατέβαλε στο Δήμο Παραλιμνίου το ποσό των €10.000 μετά από διευθέτηση που έλαβε χώρα, εκθεμελιώνει τη δυνατότητα προώθησης της έφεσης κατά της καταδίκης. Το Εφετείο βρήκε ότι η δήλωση του συνηγόρου υπεράσπισης περί καταβολής του ποσού, δεν επέτρεπε στον Εφεσείοντα να προωθήσει την έφεση του, αφού διαφορετική προσέγγιση θα ήταν όχι μόνο αντινομική αλλά θα αποτελούσε και σχήμα οξύμωρο καθότι θα επέτρεπε στον

Εφεσείοντα, αφού εξασφάλιζε την έκπτωση στην ποινή, να προχωρούσε με την αμφισβήτηση, εκ του ασφαλούς πλέον, της ορθότητας της καταδίκης.

Πάνω στην ίδια βάση κινήθηκε και η μεταγενέστερη απόφαση του Εφετείου ημερ. 20.1.2020, στην υπόθεση **Θεοχάρη κ.α. υ. Αλουμίνια Ανδρέας Χριστοφόρου & Υιοί Λτδ, Ποινική Έφεση αρ. 356/18**. Και εκεί απορρίφθηκε η έφεση για παρόμοιους λόγους όπως και στην **Νεοφύτου** (πιο πάνω). Παραθέτω το σχετικό απόσπασμα από την απόφαση:

«Υπό το φως της πιο πάνω νομολογίας σε συνάρτηση με τα γεγονότα της υπόθεσης και την φύση του αδικήματος, εξετάσαμε την εισήγηση της εφεσίβλητης η οποία μας βρίσκει σύμφωνους. Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η αποπληρωμή της επιταγής, συνιστούν στοιχείο που κατατείνει σε παραδοχή του αδικήματος από τον εφεσείοντα 1 και ως τέτοιο τον εμποδίζει να αμφισβητεί την καταδικαστική γι' αυτόν απόφαση για την οποία η ποινή που του επιβλήθηκε ήταν σε συνάρτηση και με την αποπληρωμή της επιταγής από τον ίδιο.

Με την πιο πάνω απόφαση μας που οδηγεί σε απόρριψη της έφεσης, η εξέταση των λόγων έφεσης επί της ουσίας καθίσταται περιττή.»

Δεν χωρεί αμφιβολία ότι η κάθε υπόθεση εξετάζεται στη βάση των δικών της γεγονότων. Για το θέμα αυτό, και για το ότι έχει ιδιαίτερη σημασία και η φύση των κατηγοριών, παραθέτω το σχετικό απόσπασμα από την απόφαση **Νεοφύτου** (πιο πάνω):

«Το θέμα είναι, κατά τη γνώμη μας, άρρηκτα συνυφασμένο με τις κατηγορίες που αντιμετώπιζε ο εφεσείων. Κατηγορήθηκε και βρέθηκε ένοχος για το αδίκημα της κλοπής υπό υπαλήθου. Η κλοπή συνίστατο στο ότι, ως εργοδοτούμενος του Δήμου Παραλιμνίου και έχων τη διαχείριση της εννοκίασης στρωμάτων θαλάσσης και ομπρελών, εισέπραττε χρήματα από τους πελάτες, για λογαριασμό του Δήμου, τα οποία και οικειοποιείτο. Κατέβαλε το ποσό, το οποίο έχει αναφερθεί πιο πάνω, απεδέχθη να χρησιμοποιηθεί και ένα άλλο ποσό προς όφελος του Δήμου επίσης, με σκοπό να παραμείνει στην εργασία του, όπως αναφέρθηκε από το συνήγορο του. Αυτή η ενέργεια πώς αλλιώς μπορεί να ερμηνευθεί, παρά μόνο ότι υπήρχε άμεση παραδοχή του αδικήματος και επίδειξη συγγνώμης για τις ενέργειες στις οποίες έχει προβεί»

Όπως λέχθηκε και στην υπόθεση ***Wu Chun-Piu v. The Queen*** (P.C.) [1996] 1 WLR, 1113, στην οποία παραπέμπει η υπόθεση ***Τρικωμίτης*** (πιο πάνω), εκείνο που εξετάζεται είναι πως κάποιος θα μπορούσε να ερμηνεύσει ρεαλιστικά τις δηλώσεις της Υπεράσπισης, οι οποίες προβάλλονται για σκοπούς μετριασμού της ποινής, μετά την καταδικαστική απόφαση. Όπως χαρακτηριστικά σημειώνεται στην πιο πάνω απόφαση: «*Was he intending to gainsay and set at naught his client's original plea? Or was he bound in the circumstances to accept the jury's verdict and do what he could from that starting point to mitigate the consequences*». Θα σταθώ όμως ακόμη λίγο στην εν λόγω υπόθεση για να σημειώσω ότι εκεί δεν εξετάστηκε το θέμα της εκ των υστέρων παραδοχής για να αποκλειστεί η περαιτέρω προώθηση της έφεσης, όπως συμβαίνει στη δική μας υπόθεση. Εκεί, το θέμα εξετάστηκε στα πλαίσια αίτησης για να δοθεί άδεια στον καταδικασθέντα κατηγορούμενο να εφεσιβάλει

εκπρόθεσμα την καταδίκη του. Και η απόφαση αρχικά του Εφετείου να μην επιτρέψει την έγκριση της αίτησης, στηρίχθηκε στο γεγονός ότι δεν υπήρξε κακή απονομή της δικαιοσύνης, και τούτο, λόγω της παραδοχής στην οποία προέβη η Υπεράσπιση μετά την καταδικαστική απόφαση. Σημείωσε όμως πως η έφεση κατά της καταδικαστικής απόφασης, επί της ουσίας της, ενδεχομένως να κρινόταν προς όφελος του κατηγορουμένου. Είναι μέσα σ' αυτά τα πλαίσια που το Privy Council ανέτρεψε την απόφαση του Εφετείου, αφού βρήκε ότι σ' αυτή τη συγκεκριμένη υπόθεση, με τα ιδιαίτερα γεγονότα της, θα ήταν άδικο να μην επιτραπεί στον κατηγορούμενο, λόγω των μεταγενέστερων δηλώσεων του συνηγόρου του, να καταχωρίσει εκπρόθεσμα μίαν έφεση κατά της καταδίκης του, η οποία, επαναλαμβάνω, επί της ουσίας της θα είχε πολύ καλές πιθανότητες επιτυχίας, όπως συνέβη με τον συγκατηγορούμενο του ο οποίος δικαιώθηκε σε έφεση που καταχώρισε κατά της καταδίκης, αφού το Εφετείο διέταξε επανεκδίκαση της υπόθεσης. Στη δε επανεκδίκαση, ο συγκατηγορούμενος του, αθώωθηκε.

Εδώ, η Εφεσείουσα πριν της επιβληθεί ποινή για το συγκεκριμένο αδίκημα, στο οποίο κρίθηκε ένοχη κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας, δήλωσε, μέσω της ευπαιδευτής συνηγόρου της, ενώπιον

του Πρωτόδικου Δικαστηρίου, ότι είχε μετανιώσει για την πράξη της, δηλαδή ότι είχε μετανιώσει που είπε ψέματα στην Αστυνομία ότι βιάστηκε από αρκετούς άνδρες. Μάλιστα, προχώρησε ένα βήμα πιο κάτω, παραθέτοντας και τους λόγους για τους οποίους είπε αυτά τα ψέματα στην Αστυνομία. Και που ήταν οι εξής:

(α) γιατί βρισκόταν κάτω από ψυχολογική/συναισθηματική φόρτιση,

(β) λόγω του νεαρού της ηλικίας της (που όντως ήταν νεαρό πρόσωπο), και

(γ) γιατί, λόγω ανωριμότητας, δεν μπόρεσε να διαχειριστεί καλύτερα το πρόβλημα που προέκυψε, όταν διαπίστωσε ότι την βιντεογραφούσαν, χωρίς τη θέληση της, κάποιοι άνδρες, καθ' ον χρόνο αυτή είχε ερωτικές περιπτώξεις.

Πρόκειται περί συγκεκριμένων και σαφών θέσεων εκ μέρους της Εφεσείουσας, που αφορούν στις περιστάσεις διάπραξης του

αδικήματος για το οποίο το Πρωτόδικο Δικαστήριο την έκρινε ένοχη, κάτι που ελλείπει από την υπόθεση **Τρικωμίτης** (πιο πάνω).

Να σημειώσω ακόμη πως οι πιο πάνω θέσεις της ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου, μετά την καταδικαστική απόφαση, συνάδουν πλήρως και συμπορεύονται με το περιεχόμενο της γραπτής και ενυπόγραφης κατάθεσης της στην Αστυνομία ημερ. 28.7.2019, την οποία το Πρωτόδικο Δικαστήριο βρήκε ηθελημένη στα πλαίσια δίκης εντός δίκης που είχε διεξαχθεί. Επαναλαμβάνω, πως και στην εν λόγω κατάθεση της είχε αναφέρει πως είπε ψέματα στην Αστυνομία ότι βιάστηκε, και απολογήθηκε. Και εκεί παρέθεσε τους λόγους για τους οποίους είπε ψέματα, και που ουσιαστικά είναι οι ίδιοι με αυτούς που προέβαλε η ευπαιδευτη συνήγορος της μετά την καταδικαστική απόφαση όταν αγόρευε για σκοπούς μετριασμού της ποινής.

Καταλήγω πως η τότε ευπαιδευτη συνήγορος της Εφεσείουσας, με τα όσα σαφή και συγκεκριμένα ανέφερε ενώπιον του Πρωτόδικου Δικαστηρίου, απέκλεισε και εκμηδένισε την αρχική απάντηση της Εφεσείουσας στην κατηγορία, που ήταν μη παραδοχή, με απώτερο

στόχο να εξασφαλίσει από το Πρωτόδικο Δικαστήριο τη μέγιστη δυνατή επιείκεια, την οποία και εξασφάλισε. Στη βάση των πιο πάνω, η Έφεση κατά της καταδικαστικής απόφασης όχι μόνο είναι απαράδεκτη αλλά συνιστά και κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας (**Επιπλώσεις Νόρα Λιτδ v. Δήμου Λευκωσίας, Ποινική Έφεση αρ. 131/15, απόφαση ημερ. 21.5.2018**).

Και κάτι τελευταίο που αφορά γενικά στις δηλώσεις δικηγόρων ενώπιον Δικαστηρίων, οι οποίες, ως γνωστό, δεσμεύουν τους πελάτες τους. Στην **Πήττα κ.α. v. Δήμου Στροβόλου (2015) 1 (Α) ΑΑΔ, 867**, δεν επιτρέπη σε διάδικο να αποστεί από προηγούμενες δηλώσεις του δικηγόρου του. Όπως χαρακτηριστικά λέχθηκε, αν επιτρεπόταν κάτι τέτοιο «... δεν θα είχαν νόημα οι αρχές που διαχρονικά έχει διαμορφώσει η νομολογία επί του ζητήματος και θα εκμηδενιζόταν η αξία των δηλώσεων ή διαβεβαιώσεων στις οποίες προβαίνουν οι δικηγόροι ενώπιον του Δικαστηρίου, με όλες τις αντισυνημικές για την απονομή της δικαιοσύνης συνέπειες». Τα πιο πάνω ισχύουν και εδώ.

Εν κατακλείδι, η εναπομείνασα προδικαστική ένσταση, σε συμφωνία με τις θέσεις του ευπαίδευτου συνηγόρου της Εφεσίβλητης, είναι βάσιμη. Η Έφεση δεν μπορεί να εξεταστεί επί της ουσίας της και απορρίπτεται.

Ι. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ, Δ.

/ΕΑΠ.